

ФОП «Мозговий А.М.»

**ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ М. МИКОЛАЄВА
НА 2024-2026 РОКИ**

Миколаїв, 2023

СПИСОК АВТОРІВ

Керівник робіт,
ФОП «Мозговий А.М.», доцент кафедри
екології та природоохоронних
технологій Національного університету
кораблебудування імені адмірала
Макарова, експерт Академії наук
суднобудування
України, президент Екологічної
студентської
асоціації Миколаївської області

А.М. Мозговий

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки, зв'язок з іншими документами державного планування.	7
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).	13
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.	49
4. Екологічні проблеми міста Миколаїв, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом	75
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	87
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	92
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	96

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки). 106
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення 109
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності). 114
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію. 115

Вступ

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 року в Україні введено в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», який визначає необхідність здійснення процедури стратегічної екологічної оцінки для документів державного планування у встановленому законодавством порядку.

Стратегічна екологічна оцінка (далі - СЕО) - процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі - ДДП) для довкілля.

Досвід багатьох країн продемонстрував високу ефективність СЕО, як інструмента планування, що сприяє якості розроблених планів, програм, стратегій тощо. Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних міркувань і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку. Це системний та комплексний інструмент оцінки, який підтримує та інформує про процес прийняття управлінських рішень суб'єктами діяльності які можуть мати можливі екологічні наслідки.

Одним з інструментів забезпечення збалансованості Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки (далі - Програма) стало застосування в процесі її розроблення стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Об'єктом оцінки даного звіту є документ державного планування - проект Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки, підготовку проекту Програми здійснював департамент економічного розвитку Миколаївської міської ради.

Необхідно взяти до уваги, що Програма відображає загальні пріоритети та цілі розвитку міста. Програма поєднує зусилля, спрямовані на заохочення

економічного зростання регіону із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток міста, для якого є важливою якістю життя нинішнього та майбутніх поколінь.

1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки, зв'язок з іншими документами державного планування.

Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки розроблена відповідно до вимог:

- Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»
- Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»;
- постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» (зі змінами);
- проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2024 рік».

Головною метою Програми економічного та соціального розвитку міста на 2024-2026 роки є створення необхідних умов для забезпечення стабільної роботи господарського комплексу, інфраструктури та соціальної сфери міста в умовах воєнного стану, вдосконалення механізмів управління розвитком міста, створення передумов для прискореного післявоєнного розвитку міста, зокрема, шляхом забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій, відродження духовності мешканців міста.

Програма розроблена на підставі аналізу тенденцій розвитку міської економіки, поточної економічної ситуації, актуальних викликів соціально-економічного розвитку, обумовлених військовою агресією російської федерації та введенням в Україні правового режиму військового стану.

Завдання і заходи Програми узгоджені з бюджетом міста. Джерелами фінансування заходів Програми, міських цільових програм розвитку, затверджених міською радою, стануть кошти міського бюджету, трансферти з

державного та обласного бюджетів, власні кошти суб'єктів господарювання, інвестиційні кошти та інші джерела, відповідно до чинного законодавства.

Мета, завдання та основні заходи економічного і соціального розвитку міста на 2024-2026 роки представлені у Таблиці 1.1

Таблиця 1.1 - Мета, завдання та основні заходи економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки

НАПРЯМ	ГАЛУЗЬ	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ
1	2	3
Фінансові та матеріальні ресурси	Бюджетна політка	Зміцнення фінансової основи та посилення фінансової незалежності шляхом формування достатніх фінансових ресурсів для реалізації заходів міських програм, підвищення ефективності використання бюджетних коштів і посилення фінансової дисципліни, спрямування коштів на фінансування пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку міста шляхом забезпечення виконання бюджету міста у відповідності з затвердженим планом, досягнення збільшення обсягів надходжень в результаті усунення недоліків та забезпечення ефективного управління майном та земельними ресурсами, що належать територіальній громаді
	Управління об'єктами комунальної власності	Забезпечення реалізації місцевої політики у сфері управління комунальною власністю
	Управління земельними ресурсами	Забезпечення реалізації державної та місцевої політики у галузі земельних відносин відповідно до чинного законодавства України
Розвиток економіки	Промисловість	Створення умов для забезпечення сталого розвитку промислового комплексу міста, удосконалення існуючої структури промисловості у напрямку пріоритетного розвитку високотехнологічних секторів економіки, підтримка конкурентоспроможності продукції промислових підприємств міста
	Інвестиційна діяльність	Сприяння залученню інвестицій в економіку міста та підвищення його інвестиційної привабливості шляхом встановлення та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, підвищення рівня конкурентоспроможності міста в умовах військового стану та після його відміни
	Архітектура та містобудування	Забезпечення на території міста здійснення реалізації єдиної політики у сфері містобудування та архітектури
Розвиток економіки	Розвиток підприємництва	Створення сприятливих умов для активізації підприємницької діяльності та поліпшення інвестиційного клімату, підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва, залучення широких верств населення до підприємницької діяльності, що забезпечить соціально-економічний розвиток міста та підвищить рівень життя населення

Продовження Таблиці 1.1

1	2	3
Розвиток економіки	Споживчий ринок	Розвиток інфраструктури споживчого ринку, здатної забезпечити безперебійний і якісний рівень обслуговування населення відповідно до його потреб з урахуванням нормативів забезпеченості мешканців об'єктами торгівлі та сфери послуг, підтримка вітчизняного товаровиробника та популяризація товарів місцевих підприємств-виробників
	Адміністративні послуги	Комплексне вдосконалення системи надання адміністративних послуг, поліпшення якості надання адміністративних послуг, включаючи підвищення рівня комфортності обслуговування суб'єктів звернення, їх повного та вичерпного інформування і консультування шляхом функціонування департаменту та забезпечення відкритості інформації про його діяльність
	Розвиток туризму	Післявоєнне поступове відновлення туристичного напрямку в місті; створення конкурентоспроможного на національному та міжнародному ринках туристичних атракцій, продуктів, подій, у т.ч. із використанням водних ресурсу, здатних максимально задовольнити туристичні потреби мешканців міста та гостей в умовах військового стану та після його відміни
Розвиток інфраструктури	Житлове господарство	Відновлення пошкодженого/зруйнованого багатоквартирного житлового фонду, внаслідок військової агресії РФ. Забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів та стандартів. Реформування галузі проводиться з урахуванням інтересів кожної конкретної людини та передбачає підтримку розвитку різних форм самоорганізації і широке роз'яснення процесу і результатів реформ. Для виконання поставлених завдань пропонується вдосконалити механізми стимулювання створення ОСББ та ОСН, сприяти розвитку конкурентного середовища на ринку ЖКГ, залученню в міське господарство інвестиційних надходжень, зокрема на засадах публічно-приватного партнерства для вирішення проблемних питань.
Розвиток інфраструктури	Комунальне господарство	Забезпечення сталого функціонування водопровідно-каналізаційного та теплового господарства міста, безперебійного та якісного надання комунальних послуг громадянам та установам, розвиток міської транспортної інфраструктури, будівництво та розвиток інженерної інфраструктури, відновлення систем обладнання попереднього очищення водозабору, ліквідація об'єктів підвищеної небезпеки на системах знезараження питної води, забезпечення права громадян на отримання ритуальних послуг.

Продовження Таблиці 1.1

1	2	3
Розвиток інфраструктури	Транспортна інфраструктура	Створення належних умов для надання населенню міста доступних і якісних послуг з перевезення пасажирів усіма видами транспорту, підвищення ефективності та надійності функціонування громадського транспорту відповідно до чинного законодавства
	Енергозбереження та енергоефективність	Підвищення рівня енергозбереження та енергоефективності в закладах і установах комунальної власності соціального спрямування та житлових будинках; скорочення використання паливно-енергетичних ресурсів в житлово-комунальному господарстві не менше, як на 25% порівняно з базовим рівнем; відносне скорочення бюджетних видатків на використання паливно-енергетичних ресурсів в бюджетних установах.
Соціальна та гуманітарна сфера	Доходи населення та ринок праці	Сприяння забезпеченню гідного рівня матеріального добробуту і умов життя громадян шляхом дотримання державних соціальних стандартів і гарантій; сприяння зростанню доходів громадян, шляхом зменшення заборгованості із виплати заробітної плати
	Соціальний захист	<p>Вдосконалення та посилення рівня соціального захисту населення міста.</p> <p>Сприяння підвищенню рівня життя вразливих та соціально незахищених верств населення шляхом їх соціальної підтримки.</p> <p>Вирішення питань соціально-побутового обслуговування громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах, взаємодія з органами виконавчої влади, громадськими організаціями, діяльність яких має соціальну спрямованість.</p> <p>Підвищення матеріально-побутового рівня, підвищення рівня поінформованості з питань соціальної підтримки.</p> <p>Поліпшення ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади з регіональними громадськими організаціями та іншими юридичними особами у сфері підтримки Захисників та Захисниць України, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, сімей, які опинилися в скрутних життєвих обставинах,</p> <p>Розвиток системи надання соціальних послуг.</p> <p>Забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків.</p> <p>Надання транспортних послуг з використанням спеціального транспорту для перевезення осіб з числа маломобільних груп населення, що мають порушення опорно-рухового апарату та які пересуваються за допомогою допоміжних засобів реабілітації, інших осіб із захворюваннями, які не здатні до самостійного пересування та потребують сторонньої допомоги тощо.</p> <p>Поступове повернення бездомної особи до самостійного повноцінного життя шляхом вдосконалення надання їй комплексу соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб.</p>

Продовження Таблиці 1.1

1	2	3
Соціальна та гуманітарна сфера	Соціальний захист	<p>Підтримка учасників АТО/ООС, Захисників та Захисниць України, членів сімей загиблих (померлих) в АТО/ООС та Революції Гідності, Захисників та Захисниць України;</p> <p>Розвиток комплексної системи національно патріотичного виховання дітей та молоді, проведення у місці цілісної політики щодо формування національно-патріотичної свідомості миколаївців.</p> <p>Відзначення військовослужбовців Збройних сил України, працівників правоохоронних органів, бійців сил територіальної оборони Збройних сил України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, волонтерів та інших осіб за особисті заслуги, мужність та героїзм у ході захисту населення Миколаєва та території міста під час російського вторгнення в Україну.</p> <p>Гідне пошанування пам'яті загиблих Захисників та Захисниць України, демонстрація поваги і шани до їх самопожертви від влади і суспільства.</p> <p>Поліпшення ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади з регіональними громадськими організаціями та іншими юридичними особами у сфері підтримки учасників АТО/ООС, Захисників та Захисниць України, членів сімей загиблих (померлих) в АТО/ООС та Революції Гідності, Захисників та Захисниць України.</p>
	Охорона здоров'я	Поліпшення здоров'я населення шляхом створення умов для забезпечення доступної кваліфікованої медичної допомоги, профілактики та раннього виявлення захворювань.
	Освіта	<p>Реалізація Концепції «Нової української школи».</p> <p>Забезпечення освітніх потреб мешканців територіальної громади.</p> <p>Створення безпечних умов для учасників освітнього процесу.</p> <p>Створення умов для освіти та виховання дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>Модернізація матеріально-технічної бази закладів освіти.</p>
	Культура	Забезпечення умов для розвитку культури та мистецтва, збереження та охорона історичного середовища міста, що сприятиме гармонійному розвитку мешканців міста
	Підтримка дітей та молоді	<p>Створення належних умов для самореалізації та розвитку потенціалу молоді міста, підвищення рівня її самостійності та конкурентоспроможності, забезпечення активної участі молоді в суспільному житті, подолання негативних наслідків військової агресії росії.</p> <p>Участь у житті громади та активна громадянська позиція молоді передбачають наявність прав, засобів, простору та можливостей, а в разі необхідності – і підтримки для участі у процесі прийняття рішень та впливу на цей процес, а також участі в будь-яких формах діяльності з метою побудови кращого суспільства.</p>

Продовження Таблиці 1.1

1	2	3
Соціальна та гуманітарна сфера	Підтримка дітей та молоді	Враховуючи військовий стан у державі та негативні наслідки військової агресії росії, управлінням здійснюється робота по відновленню нормального функціонування молодіжних інститутів громадянського суспільства та поверненню молоді до повноцінного життя у місті. Формування та реалізація в місті політики, спрямованої на комплексне забезпечення прав та інтересів дітей, створення найкращих умов для життя й розвитку кожної дитини, з особливою увагою до потреб і проблем соціально незахищених груп дітей, підтримка сімей з дітьми.
	Фізична культура та спорт	Розвиток дитячо-юнацького спорту, фізичного виховання і фізкультурно-оздоровчої роботи у навчально-виховній сфері, забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури і спорту, популяризація здорового способу життя, реалізація дитячої і молодіжної політики у сфері фізичної культури і спорту.
	Техногенна безпека	Забезпечення органами місцевого самоврядування ефективної реалізації державної політики, спрямованої на зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій та гарантування високого рівня захисту населення і територій від їх наслідків. Цілі і пріоритети: - аварійно-рятувальне обслуговування території міста та об'єктів підвищеної небезпеки; - зниження ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру; - підвищення рівня готовності органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням; - своєчасне доведення сигналів оповіщення до органів управління та сил цивільного захисту, населення міста; - забезпечення доступу населення до сховищ/укриттів ЦЗ; - зменшення кількості випадків загибелі людей; - зменшення матеріальних втрат від надзвичайних ситуацій.
Охорона природного навколишнього середовища		створення комфортних умов для проживання мешканців міста, поліпшення стану навколишнього природного середовища, запобігання проявам небезпечних екзогенних геологічних процесів, виховання екологічної культури.
	Електронне врядування	Поглиблення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у поточну діяльність Миколаївської міської ради та її структурних підрозділів; забезпечення належного рівня безпеки інформаційних систем; встановлення та підтримка постійного, об'єктивного та дієвого зворотного зв'язку місцевої територіальної громади з владою міста; впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій електронного врядування, електронної демократії.
Розвиток місцевого самоврядування		Реалізація заходів, спрямованих на забезпечення функціонування та розвитку місцевого самоврядування, ефективності роботи депутатського корпусу, підвищення активності громадськості міста тощо.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

Фізико-географічне розташування

Місто Миколаїв - місто в Україні, обласний центр Миколаївської області, центр Вітовського і Миколаївського районів. Миколаїв розташований в Північному Причорномор'ї в гирлі річки Інгул, де вона впадає до Південного Бугу, за 65 кілометрів від Чорного моря. Це потужний політичний, діловий, індустріальний, науково-технічний, транспортний та культурний центр. Площа міста за даними головного управління статистики в Миколаївській області станом на складає 259,8 км².

Рисунок 2.1 – карта міста Миколаїв

Миколаївська область розташована на півдні України. За площею (24585 км², що становить 4,1 % від території України), знаходиться на 15 місці серед адміністративно-територіальних одиниць України.

Кількість адміністративно-територіальних одиниць (районів) – 4 (Миколаївський, Вознесенський, Баштанський, Первомайський). Обласний центр – місто-герой Миколаїв. Чисельність наявного населення (за оцінкою) на 01.01.2022 – 1091,821 тис. осіб.

Рисунок 2.2 - Фізична карта Миколаївської області

На заході область межує з Одеською, на півночі з Кіровоградською, на сході та північному сході з Дніпропетровською та на південному сході з Херсонською областями. Глибоко у суходіл вриваються Дніпровсько-Бузький, Березанський, Тилігульський та Анджигольський лимани. До території області також належать острів Березань і захід Кінбурнської коси.

Територія області має протяжність із заходу на схід 204 км, а з півночі на південь – 194 км.

За особливістю природних зон Миколаївська область розташована в межах двох фізико-географічних зон – лісостепової (Кривоозерський і західна частина Первомайського району) і степової (решта території).

Рельєф

Більша частина Миколаївської області лежить у межах Причорноморської низовини в басейні нижньої течії річки Південний Буг. На півночі простягаються Подільська височина (правобережжя Південного Бугу) та Придніпровська височина (лівобережжя Південного Бугу).

Територія області являє собою рівнину, котра поступово знижується з півночі на південь до Чорного моря, висота 20 – 40 м. Здебільшого територія відноситься до Причорноморської низовини; північ зайнятий відрогами правобережної Придніпровської височини (висота до 240 м) з сильно розчленованою мережею ярів, балок і долин. Найвища точка (255,6 м) розташована на північний схід від села Єлизаветівка Братського району. Широкі міжрічні простори характеризуються тут наявністю обширних округлих знижень («поди»), які навесні заповнюються водою і утворюють тимчасові озера. Ландшафти представлені заплавами комплексами (заплавні ліси й луки), ділянками піщаного степу, вапняковими степами, прибережноводними комплексами, наскальними дібровами, кам'янистими степами тощо.

Кліматичні умови

Територія міста Миколаїв характеризується континентальним, дуже теплим, посушливим кліматом. За кількістю опадів та умовами випаровування північна і центральна частина області відноситься до зони недостатнього зволоження, південна – до посушливої. Середня річна температура повітря становить +8 – +10°C, середня температура липня +21,2 – +22,9°C, січня – -3,2 – -5,0°C; абсолютний максимум – +38 – +39°C, абсолютний мінімум – -29 – -33°C.

Тривалість безморозного періоду 160 – 205 днів, вегетаційного періоду – 215 – 225 днів.

Сума опадів за рік становить 380 – 500 мм, основна їх кількість (65 – 70%) випадає в теплий період року у вигляді злив (добова кількість може досягати 60 – 70 мм), в результаті чого основна кількість опадів витрачається на поверхневий стік, а незначна – на інфільтрацію. Осінньо-зимові періоди, як правило, характеризуються затяжними малоінтенсивними дощами, що підвищує інфільтрацію і в результаті обумовлює повсюдне підвищення ґрунтових вод. Сніговий покрив устанавлюється в листопаді – грудні, зникає – в кінці лютого – на початку березня. Його висота становить 10 – 12 см.

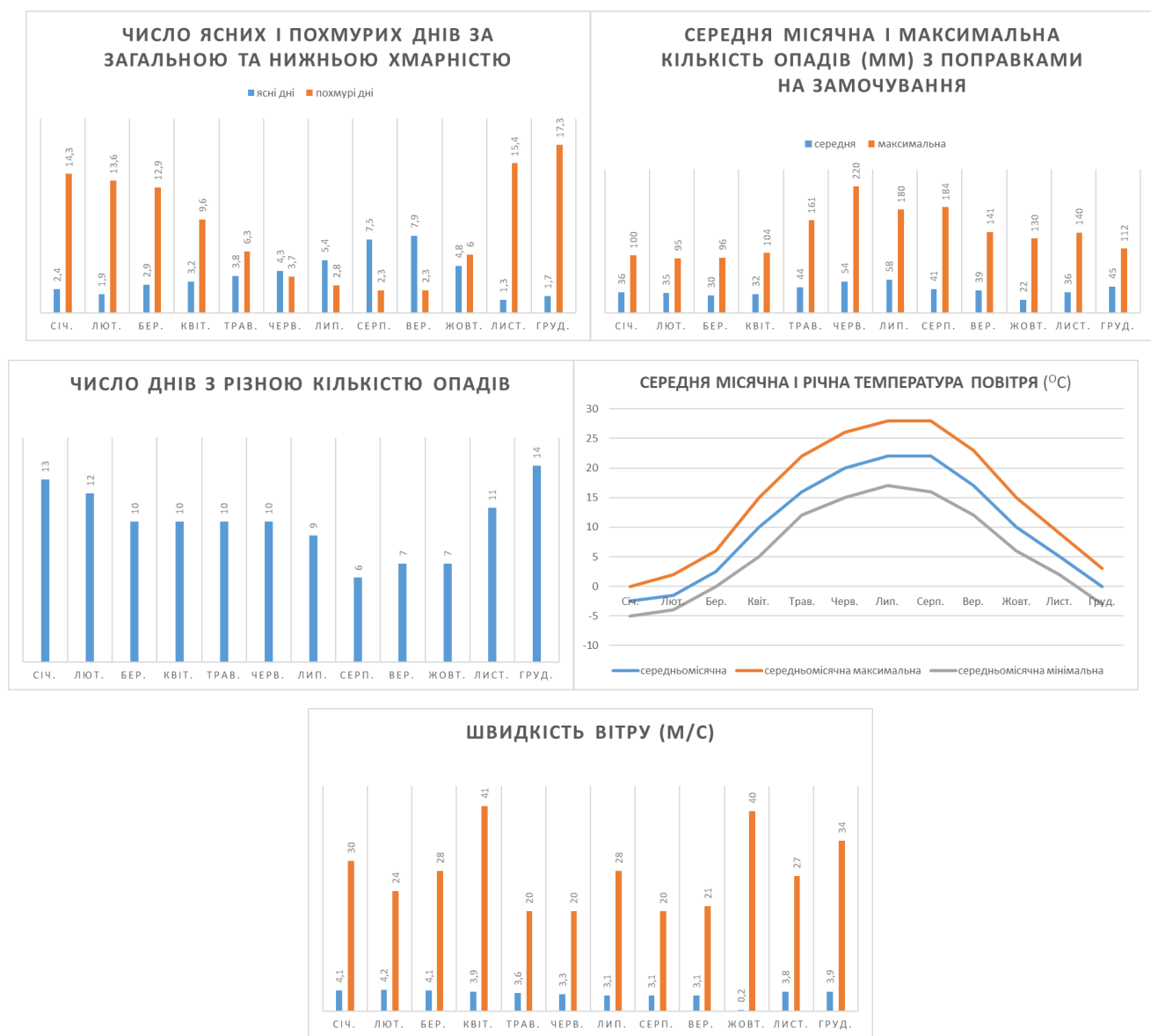

Рисунок 2.2 – Метеорологічні характеристики

Рисунок 2.3 – Кліматичні умови Миколаївської області
Переважаючі напрями вітрів у місті Миколаєві є північно-східні.

Ґрунти

Земельний фонд Миколаївської області характеризується наявністю досить високого біопродуктивного потенціалу, а в його структурі висока питома вага ґрунтів чорноземного типу, що створює сприятливі умови для продуктивного землеробства. Ґрунти Миколаївщини представлені чорноземами звичайними в центральній частині та на північному заході і південними чорноземами та темно-каштановими ґрунтами на півдні області.

Земельний фонд Миколаївської області за станом на 01.01.2021 становить 2458,5 тис. га, більшість з яких займають сільськогосподарські угіддя, що

свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель. До сільськогосподарських належать земельні угіддя, які використовують для одержання сільськогосподарської продукції: рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища. Структура угідь залежить як від рельєфу місцевості, так і від якості ґрунтів.

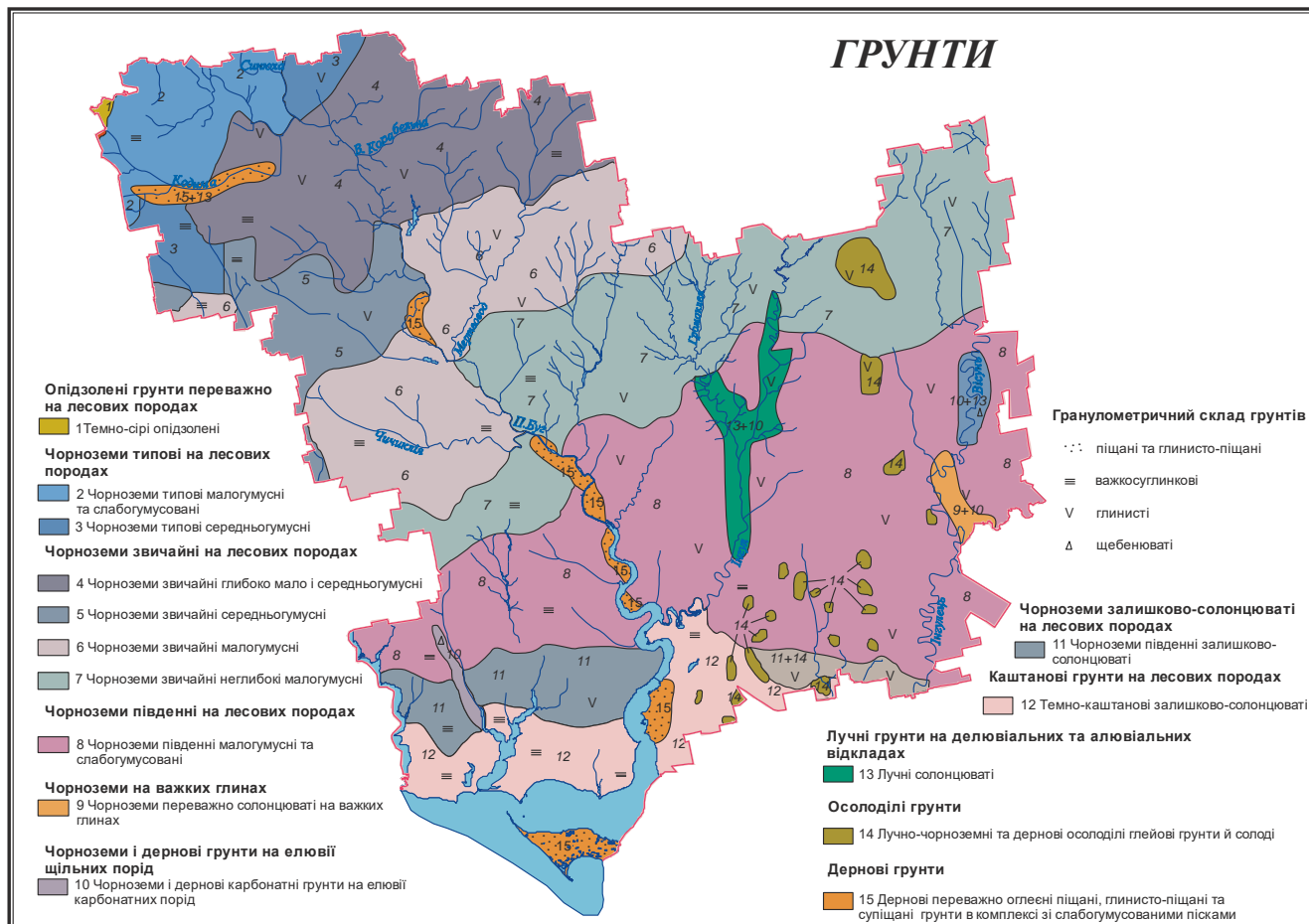

Рисунок 2.4 – Ґрунти Миколаївської області

Повітряне середовище

Стаціонарні джерела

Внаслідок діяльності людини в атмосферу потрапляє значна кількість забруднюючих речовин, зокрема при спалюванні різних видів палива (для опалення, виробництва електроенергії, під час експлуатації транспортних засобів) та при роботі промислових підприємств.

В атмосферне повітря Миколаївської області зі стаціонарних джерел забруднення щороку надходить не більше 15 тис. тонн забруднюючих речовин. Основними забруднювачами атмосферного повітря Миколаївської області є підприємства постачання газу та переробної промисловості, а саме: АТ «Оператор газорозподільної системи «Миколаївгаз», ТОВ «Миколаївський глиноземний завод», ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» та «ЮГ цемент» Філія ПрАТ «ДІКЕРГОФФ ЦЕМЕНТ УКРАЇНА».

У 2021 році в атмосферне повітря області зі стаціонарних джерел забруднення надійшло 12,186 тис. т забруднюючих речовин, що на 982 т, або на 8,8 % більше, ніж 2020 року. Окрім того, в атмосферу від стаціонарних джерел забруднення 2021 року викинуто 2,13 млн. т діоксиду вуглецю (парникового газу), який впливає на зміну клімату. У порівнянні з 2020 роком викиди діоксиду вуглецю збільшилися на 36,5 тис т, що на 1,7 % більше, ніж 2020 року. У 2022 році викиди склали 2,235 тис. т забруднюючих речовин, що на 44% менше ніж 2021 року, що пов'язано зі зменшенням обсягів виробництва (воєнний стан).

Відповідно до відомостей Головного управління статистики у Миколаївській області інформація щодо викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел Миколаївської області за 2022 рік відсутня. Інформація щодо викидів забруднюючих речовин за 2022 рік буде оприлюднено після надання суб'єктами господарювання звітності протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни.

Спостереження за станом атмосферного повітря в м. Миколаєві проводяться Миколаївським обласним центром з гідрометеорології у 3 пунктах спостереження: № 1 – вул. Обсерваторна, 1; № 2 – район перетину вул. Погранична – просп. Богоявленський; № 4 – район Обласного Палацу культури.

Протягом 2022 року перевищення максимально разових граничнодопустимих концентрацій (ГДК) спостерігались в атмосферному повітрі м. Миколаєва по формальдегіду та оксиду вуглецю. Найвищі перевищення ГДК зазначених речовин спостерігались у літній період року.

Річний хід середньомісячних концентрацій пилу, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, оксиду азоту, фтористого водню був достатньо рівномірний по всіх пунктах спостережень. Середньомісячні концентрації формальдегіду підвищувались у теплий період.

Максимальні середньомісячні перевищення ГДК ср.доб. по м. Миколаєву за 2022 рік за концентраціями формальдегіду $q_{ср.} = 0,014$ мг/м³ (4,7 ГДК ср.доб.)

Таблиця 2.1. Концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Миколаєва за період 2020-2022 років

Назва забруднюючої речовини	Характеристики	Роки		
		2020 рік	2021 рік	2022 рік
Пил	q ср	0,08	0,08	0,08
Діоксид сірки	q ср	0,005	0,005	0,007
Оксид вуглецю	q ср	1	1	2
Діоксид азоту	q ср	0,04	0,04	0,04
Оксид азоту	q ср	0,09	0,02	0,02
Фтор.водень	q ср	0,001	0,002	0,002
Формальдегід	q ср	0,013	0,012	0,014
Важкі метали, мкг/м ³				
Залізо	q ср	1,206	0,787	0,721
Марганець	q ср	0,036	0,028	0,028
Мідь	q ср	0,034	0,035	0,027
Нікель	q ср	0,014	0,02	0,031
Свинець	q ср	0,025	0,029	0,019
Хром	q ср	0,013	0,017	0,038
Цинк	q ср	0,065	0,054	0,045
Кадмій	q ср	0,002	0,003	0,005

Таблиця 2.2 – Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у регіоні по окремих населених пунктах, тис. т

	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Всього по області	14,18	13,1	12,07	11,2	12,19
Всього по населених пунктах	3,839	3,383	3,413	3,393	3,733
у тому числі:					
м. Миколаїв	3,329	3,039	3,153	3,153	3,433

Динаміку викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел в цілому по області та місту Миколаєву, в тому числі по найпоширенішим забруднюючим

речовинам (пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю), представлено в табл. 2.3 та табл. 2.4.

Таблиця 2.3 – Динаміка викидів стаціонарними джерелами в атмосферне повітря, в тому числі по найпоширеніших речовинах (пил, діоксид азоту, діоксид сірки, оксид вуглецю) в цілому по області та по м. Миколаєву, тис. т

Населені пункти	2018 рік					2019 рік					2020 рік					2021 рік				
	Разом	Разом				Разом	Разом				Разом	у тому числі				Разом	у тому числі			
		Пил	Діоксид азоту	Діоксид сірки	Оксид вуглецю		Пил	Діоксид азоту	Діоксид сірки	Оксид вуглецю		Пил	Діоксид азоту	Діоксид сірки	Оксид вуглецю		Пил	Діоксид азоту	Діоксид сірки	Оксид вуглецю
Разом по області, у тому числі:	13,1	3,12	2,79	0,53	1,95	12,07	3,15	2,49	0,48	1,67	11,2	2,68	2,47	0,46	1,62	12,19	3,88	2,48	0,61	1,73
м. Миколаїв	3,04	0,85	0,47	0,05	0,7	3,15	0,91	0,38	0,08	0,68	3,15	0,93	0,38	0,11	0,69	3,43	1,11	0,45	0,182	0,72

Таблиця 2.4 – Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря по області та місту Миколаїв

Міста та райони області	Обсяги викидів, тис. т		Збільшення/зменшення викидів 2021 року проти 2020 року, тис. т	Обсяги викидів 2021 року до 2020 року, %	Викинуто в середньому на підприємством, т
	2020 рік	2021 рік			
м. Миколаїв	3,153	3,433	+0,247	108,8	29,9
Разом по області	11,204	12,186	+0,982	108,8	33,3

2022 року до переліку основних забруднювачів області відносяться сім підприємств, обсяги викидів від яких перевищують 100 тонн на рік. Кількість цих підприємств становить 2,0% від загальної кількості підприємств, якими надано звіт по формі 2-ТП (повітря). Обсяги викидів цих підприємств дорівнюють 2,72 тис. т.

ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» є учасником проєкту «Підвищення енергоефективності в сфері централізованого тепlopостачання України» (надалі Проєкт), який фінансується за рахунок позик, наданих Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) та Фондом чистих технологій (ФЧТ). Позичальником за Проєктом є Міністерство фінансів України.

Таблиця 2.5 – Основні забруднювачі атмосферного повітря м. Миколаєва

Підприємство – забруднювач	Відомча приналежність	Валовий викид, т		Зменшення /- Збільшення/+	Причина зменшення, збільшення
		2019	2020		
1	2	3	4	5	6
«ЮГЦЕМЕНТ» ФіліяПрАТ «ДІКЕРГОФФ ЦЕМЕНТ УКРАЇНА»	Приватна власність	1310,5	209,25	-1101,25	Внаслідок бойових дій на території області тимчасово припинено виробництво
ТОВ «Миколаївський глиноземний завод»	Приватна власність	2672,7	481,5	-2191,2	Припинення діяльності протягом 2022 року
ОКП «Миколаїв- облтеплоен ерго»	Міністерство комунального господарства	221,87	181,9	-39,9	Зменшення обсягів подачі теплової енергії
ТОВ СП «Нібулон»	Підприємства України, засновані фізичними особами	662,49	138,7	-523,8	Зменшення обсягів виробництва
АТ «Оператор газотранспортної системи «Миколаївгаз»	АТ «НАК «Нафтогаз України»	1722,48	1169,1	-553,4	Зменшення ремонтних робіт на газопроводах
ПрАТ «Миколаївська ТЕЦ»	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	108,25	84,9	-23,35	Зменшення обсягів подачі теплової енергії
ТОВ «Бандурський олійноекстракційний завод»	Приватна власність	189,88	168,2	-21,6	Зменшення обсягів виробництва
ТОВ «Морський спеціалізований портНІКА-ТЕРА»	Приватна власність	153,29	21,9	-131,4	Припинення перевантажень внаслідок бойових дій
ТОВ «ЕКОТРАНС»	Приватна власність	158,72	44,12	-114,6	Зменшення обсягів виробництва

Між Міністерством фінансів України, Мінрегіонбудом України, НКРЕКП, Миколаївською обласною радою та ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» укладені Договори про субкредитування від 20.11.2014 № 13010-05/107 про використання позики, що надається МБРР та від 20.11.2014 № 13010-05/108 про використання позики, що надається ФЧТ.

Загальна сума позики складає 21 770 тис. дол. США, в тому числі за рахунок МБРР - 19 389 тис. дол. США та за рахунок ФЧТ - 2 381 тис. дол. США.

В цілому по проекту очікується досягнення економії теплової енергії при виробництві, транспортуванні та споживанні на рівні близько 12 тис. Гкал/рік; економія палива (в газовому еквіваленті) складе 7 млн.м³/рік; зменшення споживання електроенергії за рахунок власного виробництва та її економії на рівні близько 4,5 тис.МВт*г/рік; загальне зменшення викидів CO₂ близько 19 тис. т/рік.

Стаціонарні джерела викидів зосереджені переважно на території промислововиробничих груп, зосереджених в промвузлах, що розташовані переважно у східній та південній частинах міста. Окрім того, на узбережжі Південного Бугу у межах міста розташовані потужні портові комплекси, одним з основних видів діяльності котрих є перевантаження вантажів, зокрема сипучих. Особливо негативно на стан атмосферного повітря впливає перевантаження вугілля, мінеральних добрив, сірки та інших хімічних речовин. При недотриманні технологій дрібні частки сипучих вантажів потрапляють в атмосферу та з вітровими потоками разносяться на значні відстані, що можуть перевищувати розмір санітарно-захисних зон портових господарств. Основними забруднюючими речовинами є окисли вуглецю, окисли азоту, сірчаний ангідрид, пил. В зоні впливу промислових ділянок, в межах СЗЗ, можливі перевищення ГДК забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

Окрім того, за несприятливих метеорологічних умов потенційно можливе забруднення атмосферного повітря пилом червоного шламу від шламосховищ ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». З метою ліквідації та недопущення в подальшому ситуації забруднення атмосферного повітря ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» (ТОВ «МГЗ») розроблено «Програму комплексних заходів щодо пилепригнічення при експлуатації шламосховищ №1 та № 2 ТОВ «МГЗ».

Згідно з п. 6 зазначеної Програми та вимог дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами

підприємством проводиться моніторинг атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони шламосховищ ТОВ «Миколаївський глиноземний завод».

Відповідно до звітів з моніторингу навколишнього природного середовища ТОВ «МГЗ» протягом останніх п'яти років на межі санітарно-захисної зони шламосховища № 2 ТОВ «МГЗ» перевищень гранично допустимих викидів не зафіксовано.

Пересувні джерела

Останнім часом значно збільшилася кількість транспорту на території міста. Викиди в атмосферне повітря від транспортних джерел в три, а інколи і в чотири рази перевищують об'єми викидів від стаціонарних джерел, що розташовані в місті.

Основним джерелом забруднення атмосфери м. Миколаєва є автотранспорт кількість якого щороку збільшується, у тому числі вантажний, неорганізовані джерела викидів – перероблення та перевантаження портових вантажів пунктів, котельні окремих підприємств, підприємства, які у виробництві використовують полімери, а також спалювання сміття та опалого листя.

Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються у безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху.

Значну частину викидів утворює транзитний транспорт. Викиди від автотранспорту особливо небезпечні для здоров'я людини, оскільки потрапляють у повітря в приземному шарі, в зоні дихання людини. Якість повітря може погіршуватись з причини експлуатації технічно зношеного транспорту, сумнівної якості пального, недосконалої організації дорожнього руху, стану дорожнього покриття.

Найбільші інтенсивності автомобільного руху, в тому числі транзитного, відмічаються по проспектах Центральному, Миру, Героїв України та Богоявленському, а також по вулицях Херсонське шосе, Пушкінська, Погранична, Велика Морська, Нікольська, Веселинівська, Космонавтів.

Автомобільний парк області налічує близько 280 тис. одиниць рухомого складу, з них 90% становлять автомобілі, що є приватною власністю мешканців регіону. У середньому на 1000 осіб постійного населення приходиться 250 одиниці легкового автотранспорту.

Перевезення пасажирів здійснюється автотранспортом малої-, середньої- та великої місткості. Середній вік транспортних засобів становить близько 10 років.

Таблиця 2.6. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря м. Миколаєва пересувними джерелами забруднення, тис. т

	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2016* р.
1	2	3	4	5
Викиди забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення	19054	24576	26443	22046
з них				
діоксид сірки	86	225	395	333
діоксид азоту	1156	3123	4495	4027
оксид вуглецю	15123	17601	18244	15048

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5
метан	2609	3257	79	65
неметанові леткі органічні сполуки	2713	2127
зважені суспендовані частинки	394
Із пересувних джерел забруднення викиди за видами транспорту				
автомобільним транспортом	19054	20887	21251	17341
з них				
діоксид сірки	86	114	203	167
діоксид азоту	1156	1354	2009	1665
оксид вуглецю	15123	16492	16276	13328
метан	2609	2812	70	57
неметанові леткі органічні сполуки	2426	1905
зважені суспендовані частинки	209
авіаційним, залізничним, водним транспортом та виробничою технікою	...	3689	5192	4705
з них				
діоксид сірки	...	111	192	166
діоксид азоту	...	1769	2486	2362
оксид вуглецю	...	1109	1969	1720
метан	...	445	10	8
неметанові леткі органічні сполуки	287	222
зважені суспендовані частинки	185

Починаючи з 2016 року згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 175-р статистичні спостереження по викидам забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення атмосферного повітря не здійснюються, тому інформація відсутня.

З метою зменшення шкідливих викидів в атмосферне повітря та збереження навколишнього середовища, запобігання зміні клімату шляхом скорочення викидів CO₂, КП ММР «Миколаївелектротранс» у ході реалізації проекту «Покращення інфраструктури громадського транспорту міста Миколаєва» за кредитні кошти банку ЄБРР 06.05.2021 підписано контракт з ТОВ «Літан» на постачання 40 од. 12-метрових низькопідлогових тролейбусів (із запасними частинами, діагностичним обладнанням, інструментами та супутніми послугами). За 2022-2023 роки (6 місяців) отримано 37 тролейбусів ДНПРО Т-203 які вже працюють на лінії

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Спостереження за радіаційним фоном в Миколаївській області проводились обласним центром з гідрометеорології в 5 пунктах спостереження: АМСЦ Миколаїв, Г Первомайськ, М Вознесенськ, М Баштанка та МГ Очаків (інформацію за 2022 рік наведено в таблиці 2.4.1).

Радіаційний фон протягом 2022 року не перевищував природного рівня (рівень природного фону < 25 мкР/год)

Водні ресурси

Поверхневі води міста Миколаїв представлені ріками Південний Буг, Інгул, Бузьким лиманом та балкою Вітовка, який утворився в результаті затоплення морем гирла Південного Бугу (вважається, що р. Південний Буг закінчується і переходить у лиман в районі гирла р. Інгулу)

Річка Південний Буг - головна водна артерія регіону, що є третьою за величиною і довжиною в Україні, річка протікає територією області і закінчується Бузьким лиманом.

Ширина звивистого русла річки Південний Буг змінюється від 120-160 м до

250 м (біля села Новопетрівка), а в районі Бузького лиману – 2 км; глибина річки складає 4-5 м, швидкість течії 0,1-0,5 м/с (на порогах до 3,2 м/с). Повноводність русла, залісненість, мальовничість та пологість берегів зумовлює найбільшу сприятливість річки, в порівнянні з іншими водотоками області, для оздоровчо-рекреаційного використання. Південний Буг вважається єдиною річкою Європи, де збереглося порожисте природне русло або іншими словами – природні річкові пороги.

У місті Миколаїв у річку Південний Буг впадає Річка Інгул, яка протікає в субмеридіональному напрямку. Долина річки вузька – 80-200 м, на півдні 2,5 км, з пологими схилами. Русло мандрує глибиною 1,5-6 м та шириною до 100 м.

Окрім того, в межах міста розташовані штучні водойми та ставки.

До водних об'єктів, які розташовані на території м. Миколаїв належать річки Південний Буг, Інгул, Бузький лиман та балка Вітовка (мала річка - притока Бузького лиману).

Моніторинг за якісним станом водних ресурсів в межах м. Миколаїв здійснюється Миколаївським обласним центром з гідрометеорології та лабораторією Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області. Точки контролю, відповідно до програми моніторингових спостережень розташовані у районі набережної Інгулу, Варварівського мосту та морського порту.

На підставі лабораторних досліджень майже на всіх водних об'єктах міста фіксується перевищення у 3-4 рази за показником БПК₅, нітратам та ХСК. Ці показники характеризують стан забруднення водойм, основними індикаторами якого є вміст органічних речовин та амонійних сполук, від яких у значній мірі залежать умови збереження необхідного рівня вмісту кисню у річках, що є основою для стабільного розвитку водної екосистеми.

За даними щомісячного звіту лабораторії моніторингу вод та ґрунтів Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області, за значеннями гідрохімічних показників інтегральної оцінки якості вод у річках басейну

р. Південний Буг, вода відповідає II-ому класу III категорії і характеризується за станом, як добра.

До основних джерел появи у природних водах органічних речовин належать: комунальні скиди, скид неочищених дощових вод, промислові стоки (молокопереробна галузь).

Головне навантаження через скиди зворотних вод здійснюється на акваторію Бузького лиману, до якого скидають свої стоки (в тому числі дощові води) 11 підприємств міста, серед яких і найбільший забруднювач водних ресурсів області - МКП «Миколаївводоканал».

Комунальним підприємством, що здійснює найбільший скид недостатньо очищених стоків до водних об'єктів області є МКП «Миколаївводоканал», що експлуатує очисні споруди каналізації м. Миколаєва.

Доля скиду зворотних вод згаданого підприємства становить близько 90 % від загального об'єму скидів зворотних вод від усіх підприємств житлово-комунального господарства області.

Очисні споруди каналізації м. Миколаєва, які введено в експлуатацію 1973 року, знаходяться у незадовільному технічному стані та потребують реконструкції і модернізації.

Очисні споруди каналізації (далі ОСК) розташовані біля с. Галицинове Вітовського району на площі 13,7 га. Проектна потужність очисних споруд становить 118,0 тис. м³/добу, фактична – 104,0 тис. м³/добу. Метод очистки стоків - механічний і біологічний. Експлуатуються з 1973 року, частково реконструйовані за проектом збільшення потужності, розробленим в 1985 році.

До структури ОСК входять: приймальна камера, будинок ґрат, 2 преаератори, 3 горизонтальні пісковловлювачі, 4 первинні радіальні відстійники, насосна станція сирого осаду, аеротенк із розосередженим випуском стічних вод, 6 аеротенків-витиснювачів, 3 вторинні радіальні відстійники, прийомний резервуар циркуляційного мулу, блок насосно-повітродувних станцій, мулова насосна станція, цех механічного зневоднювання осаду, 7 мулових майданчиків, адміністративно-лабораторний корпус.

Система каналізації м. Миколаєва не задовольняє потужностям міста, і як наслідок, стоки після очищення на очисних спорудах каналізації скидаються як недостатньо очищені.

Доля скиду зворотних вод згаданого підприємства становить близько 90 % від загального об'єму скидів зворотних вод від всіх підприємств житлово-комунального господарства області.

За формою 2-ТП (водгосп) річна МКП «Миколаївводоканал» 2022 року до водних об'єктів (Бузький лиман та р. Вітовка) скинуто 11,518 млн. м³ стічних вод, які класифікуються як забруднені. Верше за останні 12 років у складі скиду зворотних підприємства зафіксовано об'єм скиду стоків без очистки (аварійний), який дорівнює 1,086 млн. м³ і складає 80,9 % від загального об'єму скиду зворотних вод цієї категорії по області.

У порівнянні з даними минулого року, внаслідок масового виїзду мешканців міста через військову агресію російської федерації, 2022 року загальний об'єм скиду МКП «Миколаївводоканал» зворотних вод до водних об'єктів зменшився на 9,189 млн. м³ (55,6%), але концентрація забруднюючих речовин у стоках збільшилась вдвічі.

Така ситуація обумовлена значними змінами, які відбулися протягом 2022 року у системі водопостачання м. Миколаєва:

протягом квітня 2022 року місто знаходилося без централізованого водопостачання внаслідок аварії на насосній станції водозабору з р. Дніпро (територія Херсонської області), що призвело до зменшення кількості стоку та збільшення концентрації забруднюючих речовин притаманних господарсько – побутовим стічним водам;

з травня 2022 року перехід на змішану систему водопостачання – підземні водозабори (після опріснення, що додатково ускладнило роботу каналізаційних очисних споруд міста внаслідок скиду сольового концентрату до каналізаційної мережі, об'єми надходження якого дорівнюють до 50% від загального об'єму водозабору підземних вод) та води Бузького лиману з мінералізацією від 2,3 –

11,0 г/м³ (перевищення вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10 за мінералізацією до 11 разів).

Все це в комплексі значно погіршило стан каналізаційних мереж міста та негативно вплинуло на якість роботи миколаївських очисних споруд каналізації, як і без додаткового навантаження вимагали реконструкції.

Таблиця 2.7 - Динаміка скиду зворотних вод МКП «Миколаївводоканал».

Категорія зворотних вод, що скидаються	2020 рік	2021 рік	2022 рік
загальний обсяг скиду, млн м ³	22,016	20,707	11,518
обсяг скиду забруднених стічних вод, млн м ³	20,310	18,645	11,518

Протягом 2022 року:

за рахунок ЄБІ в межах реалізації інвестиційного проекту «Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв» профінансовано захід «Реконструкція 3-х самопливних каналізаційних колекторів» на суму 25732,64 тис. грн;

на виконання Інвестиційної програми МКП «Миколаївводоканал» на 2021 рік, схваленої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 907 від 02.06.2021 виконано роботи щодо реалізації заходу «Реконструкція самопливного каналізаційного колектору по вул. Айвазовського від вул. Самойловича до насосної станції №17» на загальну суму 9075,92 тис. грн.

Внаслідок підриву Каховської ГЕС, що спричинило масштабне затоплення сільськогосподарських угідь та підтоплення населених пунктів Херсонської і Миколаївської областей, виникла небезпека, яка пов'язана із забрудненням акваторії Дніпро-Бузького лиману, Бузького лиману р. Інгулець і опосередковано вод річок Південного Бугу та Інгулу.

Води поверхневих водойм ще достатньо тривалий час будуть небезпечні для використання без попереднього обеззараження для господарсько – побутових потреб.

Водний баланс річок складається з поповнення не тільки атмосферними опадами, а здебільше за рахунок стоку малих водотоків (струмки) та підземних вод.

Хвиля дніпровської води, що утворилась внаслідок аварії на Каховській греблі, зміла до Дніпро - Бузького та Бузького лиманів, протитоком занесла до вод р. Інгулець, р. Південний Буг та р. Інгул нітрати з сільськогосподарських угідь, нафтопродукти, біологічні рештки, відходи руйнувань з території населених пунктів та лісових зон.

Забруднюючі речовини та носії вірусних і бактеріальних інфекцій потрапили до всіх складових поверхневого стоку (підземні води та малі водотоки), що складають водний баланс крупних водотоків, задіяних у промисловому та культурно – побутовому використанні.

Процес насичення забруднюючими компонентами основних водотоків є поступовим, на швидкість та безпеку якого впливають сезонне підвищення температури і можливість підсилення класу небезпеки речовин через сполучення одне з одним. Так, у нафти є побічна властивість, її вуглеводи здатні розчиняти ряд інших забруднюючих речовин, таких як пестициди, важкі метали, які разом із нафтою концентруються в приповерхньому шарі і ще більше отруюють його.

16 жовтня 2022 року, внаслідок атаки дронами, були пошкоджені резервуари ТОВ «ЕВЕРІ» - одного з провідних експортерів соняшникової олії України в Миколаєві.

Рослинна олія з пошкоджених цистерн потрапила, зокрема, до акваторії Бузького лиману, площа забруднення склала близько 750 квадратних метрів.

З поверхні води було зібрано 675,8 кубічних метрів забруднюючої речовини.

Фахівцями державної екологічної інспекції Південно-Західного округу проведено обстеження, відібрані проби води для проведення лабораторних досліджень та, на підставі Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 та Методики визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами», затвердженої наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 21.07.2022 № 252 проведено розрахунок розміру збитків, заподіяних внаслідок забруднення вод.

Сума збитку складає 39 928, 5 мільйонів гривень.

Одночасно відбулось забруднення рослинною олією земельної ділянки загальною площею 549,8 квадратних метрів.

Сума збитків, зумовлених забрудненням земельних ресурсів, складає 1,6 мільйонів гривень.

Утворення відходів

Застарілі технології виробництва та обладнання, висока енергоємність та матеріалоємність економіки області спричиняють утворення значної кількості відходів.

Відповідно до наявних статистичних даних в м. Миколаєві та Миколаївської області обсяг утворення відходів за 2020 рік становив 2502,059 тис. т відходів, що на 7 % більше порівняно з 2019 р., у т.ч. від економічної діяльності підприємств та організацій – 2346,688 тис. т (на 7,2 % більше порівняно з попереднім роком), у домогосподарствах – 155,370 тис. т (на 3,5 % більше порівняно з попереднім роком).

Із загального обсягу утворених відходів 33,568 тис. т становили відходи І-ІІІ класів небезпеки, що на 44 % більше порівняно з 2019 роком (табл. 8.1.1).

За класами небезпеки утворені відходи розподілилися наступним чином: 22,150 тонни (0,0008%) – відходи I класу небезпеки, 509,043 тонни (0,02%) – II класу небезпеки, 33,037 тис. т (1,3%) – III класу небезпеки, IV класу небезпеки – 2313,12 тис. т (92 %).

Найбільша частка відходів утворена у Вітовському районі 82,35% від загального обсягу або (2060,411 тис. т) та у м. Миколаєві 7,5 % (188,565 тис. т). Серед районів найбільше кількість утворення відходів спостерігалась у Єланецькому (52,601 тис.т) та Первомайському (46,542 тис. т).

До основних сфер, де фактично утворюються небезпечні відходи належать підприємства металургії, машинобудування, суднобудування, харчової промисловості, обробки шкір, водоканали, сільськогосподарські підприємства.

Серед підприємств регіону найбільшими утворювачами відходів у звітному році були ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» (2002,321 тис. т або 80 % від загального обсягу утворених області відходів), ПрАТ «Абінбев Ефест Україна»(17,856 тис. т), ПАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока» (26,503 тис. т), ПАТ «Баштанський сирзавод» (158,760 тис. т) та ТОВ «Сандора» (16,491 тис.т), ДПНВК ГТБ «Зоря-Машпроект» - (9,216 тис. т), МКП «Миколаївводоканал» (7,947 тис. т), ТОВ «СП УКРСОЯ» (18,415 тис. т), ПП «ЛЮКС-ОЙЛ» (26,268 тис.т).

Із загальної кількості утворених відходів протягом року утилізовано, оброблено (перероблено) 88,331 тис.т відходів, що на 31 % більше ніж 2019 року. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів склала 3,53 %.

2020 року на підприємствах області функціонувало 5 установок для утилізації (перероблення) відходів загальною потужністю 884,78 тис. т/рік, та 3 – для спалювання відходів з метою теплового перероблення (635 т/рік).

Таблиця 2.8 - Показники утворення відходів у динаміці за 2015 – 2020 роки (т)

№ з/п	Показник	2015 рік	2016 рік	2017	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Обсяги утворення						

	Промислові (у т.ч. гірничопромислові) відходи, т	2056808,1	2152989,981	2178676,734	2287776,754	21773393,89	2346688,753
	Небезпечні (токсичні) відходи(за формою звітності № 1 – відходи, т (I-III клас)	62608,902	62844,004	16335,709	21524,429	18834,262	33568,307
	Відходи житлово-комунального господарства, тис. м ³	1261,009	1145,69	811,026	675,433	807,826	811,583
	Загальна кількість відходів, т	2306130,22	2366360,751	2327932,85	2410146,258	2327279,855	2502059,460
2	Інтенсивність утворення відходів:						
	Загальна кількість відходів на одиницю ВРП, кг/ 1 млн. грн	47849,99	40929,88	29129,75	30163,4	25179,38	**
	Утворення небезпечних (токсичних) відходів I-III класів небезпеки на одиницю ВРП, кг/ 1 млн. грн	1299,07	1086,98	204,41	269,38	203,77	**
	Утворення твердих побутових відходів на особу, м ³ / на 1 особу.	1,09	0,99	0,71	0,603	0,734	0,737

** - ВРП за 2021,2022 рік буде розраховано Держкомстатом України після завершення терміну для подання статистичної звітності відповідно до чинного законодавства

На підприємствах області налічувалося 77 спеціально відведених місця та об'єкта видалення відходів. Їх проектний та залишковий об'єм становив 114,232 млн.м³ та 22,604 млн.м³ відповідно; розмір проектної та залишкової площі – відповідно 3017,153 тис.м² та 2340,240 тис.м².

Загальний обсяг відходів, накопичених у спеціально відведених місцях чи об'єктах, на кінець 2020 року становив 58530,024 тис. т, з яких 149,182 тис. т – I-III класів небезпеки.

Загальний обсяг накопичення відходів в області становить 58,53 млн. т. На кінець 2020 року видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти 2092,652 тис. тонн відходів усіх класів небезпеки, у тому числі 1,922 т відходів I-III класів небезпеки.

Найбільша складова накопичених відходів IV класу припадає на долю червоного шламу ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». Станом на 01.01.2023 на шламосховищах накопичено – 49,397 млн. тонн червоного шламу.

Накопичені протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах (місцях видалення відходів) відходи - 354960,874 т належать до IV класу небезпеки, інформація наведена у табл. 8.1.2. Що стосується відходів I, II, III класів інформація щодо накопичення у Головному управлінні статистики у Миколаївській області відсутня.

За видами відходів, що тимчасово зберігаються на території підприємств частка відходів I-III класу дуже незначна. Так, відходів, що містять метали - 38,97 т (0,12 %); відпрацьованих олив – 105,982 тонни (0,33 %); відходів акумуляторних батарей – 57,584 тонни (0,18 %).

Таблиця 2.9 – Основні показники поводження з відходами I-III класів небезпеки (тис. т)

№ з/п	Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	4	5	6	7	8
1	Утворилося	62,844	16,335	21,524	18,834	33,568
2	Одержано від інших підприємств	6,5	8,4	7,9	3,7	2,439
3	у тому числі з інших країн	0	0	0	0	0
4	Використано	30,413	5,971	7,47	5,367	12,943
5	Знешкоджено (знищено)	28,47	5,97	7,469	0	0
6	у тому числі спалено	1,943	0,001	0,4	0,01	0,012
7	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	1,669	0,002	0,024	0,2	0,002
8	Передано іншим підприємствам	33,86	18,735	21,813	17,245	21,529
9	у тому числі іншим	0	0	0	0	0

№ з/п	Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	4	5	6	7	8
	країнам					
10	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	0	0	0	0	0
11	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-	-	-
12	Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємств	154,842	154,844	152,392	152,412	149,183

В м. Миколаєві актуальним залишається питання щодо реалізації проекту будівництва сміттєпереробного комплексу у м. Миколаїв: розпорядженням Миколаївської міської голови від 27.01.2017 № 15-р затверджена робоча група для реалізації проекту будівництва заводу з переробки та утилізації твердих побутових відходів у місті Миколаєві та заходи для реалізації проекту будівництва заводу з переробки та утилізації твердих побутових відходів у місті Миколаєві (розпорядженням Миколаївського міського голови від 10.01.2018

№ 2-р внесено зміни у зв'язку із кадровими змінами). 17.03.2017 відбулося чергове засідання робочої групи щодо реалізації проекту будівництва заводу з переробки та утилізації твердих побутових відходів у місті Миколаєві, на якому прийняті до розгляду інвестиційні пропозиції потенційних інвесторів: ТОВ «Вердіс» (м.Одеса), Jan Vsiansky (Чеська Республіка) разом з IMOP Corporation, Gorgeous Investments, фінська компанія «Doranova», «Ecodevelop» щодо будівництва сміттєпереробного комплексу. З метою поліпшення екологічного стану в області та інноваційної привабливості регіону розпорядженням голови облдержадміністрації від 03.11.2017 № 436-р затверджена робоча група з вирішення проблемних питань реалізації проекту будівництва сміттєпереробного комплексу в м. Миколаїв. Протокольне доручення засідання робочої групи з вирішення проблемних питань реалізації проекту будівництва сміттєпереробного

комплексу в м. Миколаєві від 15.02.2018 в частині вирішення питання землевідведення для будівництва сміттєпереробного комплексу площею 5,0 га на території Промзони № 2 Миколаївською міською радою протягом 2018 року не було вирішено. Через неузгодженість земельних питань та окремих питань щодо забезпечення гарантування фінансової стійкості інвестиційний проєкт втратив привабливість для потенційних інвесторів. 13.08.2019 між Миколаївською міською радою, КП

«Миколаївкомунтранс» та ТОВ «ЕМС ЕНЕРДЖІ» підписано Меморандум про співпрацю у сфері поводження з побутовими відходами, який передбачає створення нової черги полігону побутових відходів і будівництво двох об'єктів: комплексу зі збору біогазу (на території нової черги полігону ТПВ), а також модульної лінії з сортування сміття (на території діючого міського полігону ТПВ). З боку ТОВ «ЕМС ЕНЕРДЖІ» на цей час не узгоджено план на будівництво об'єкту, а також в цілому план проведення роботи по реалізації домовленостей зазначених в Меморандумі від 13.08.2019, не було передано проєктну документацію на лінію з сортування сміття, яка має бути побудована на новій черзі полігону побутових відходів та не проведено інженерно-технічні вишукування. Відносно запуску модульної лінії з сортування сміття на території діючого міського полігону ТПВ інформуємо, що на сьогоднішній час відбувається пошук інвестора.

За інформацією департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради на цей час реалізація заходів, яка передбачена Меморандумом не набула активної фази. Рішень щодо надання земельних ділянок на території міста Миколаєва для вищезазначених цілей Миколаївською міською радою не приймалося.

Одним із завдань міської цільової програми поводження з побутовими відходами на 2020-2022 роки, затвердженої рішенням Миколаївської міської ради від 20.12.2019 № 56/66, є будівництво лінії сортування твердих побутових відходів на існуючому полігоні ТПВ, що дозволить зменшити навантаження на міський полігон ТПВ та навколишнє середовище.

Для вирішення організаційних проблемних питань в сфері реалізації проєктів будівництва сміттєпереробних комплексів в Миколаївській області, розпорядженням голови облдержадміністрації від 14.09.2020 № 360-р створена робоча група.

Природно-заповідний фонд м. Миколаєва

На території Миколаївської області налічується 151 територія та об'єктів природно-заповідного фонду. Фактична площа природно-заповідного фонду становить 77,8 тис. га, або 3,14 % від площі області . Частка земель природно-заповідного фонду є однією з найнижчих в Україні.

Проведено роботи щодо винесення на сесію Миколаївської обласної ради питання щодо створення шести нових об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, згідно розроблених у 2021 році проєктів створення, а саме: трьох ботанічних пам'яток в межах м. Миколаїв: «Дуб Горизонтальний», «Дуб на вул. Садовій» та «Дуб в районі Темвод» та трьох ландшафтних заказників: Балка Зарубіна», «Каталінський» та «Сухобалківський». Загальною площею створюваних об'єктів становить 313 га.

Відсоток заповідності Миколаївської області нині один із найнижчих показників по Україні. В Європі середній показник – біля 18 %, середній відсоток по Україні – біля 7 %.

Територією області проходять чотири екокоридори загальнодержавного значення: Південноукраїнський та Прибережно-морський (широтні), Бузький та Дніпровський (субмеридіанні). Вони забезпечують комунікацію екомережі Миколаївщини з регіональними екомережами Одещини, Кіровоградщини, Дніпропетровщини, Херсонщини.

В межах міста станом на 01.01.2020 р. налічувалося 18 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1160,4 га (4,5 % міської території), що відносяться до 8 категорій. Проте їх основним призначенням є збереження пам'яток природи культурного походження.

Проведено роботи щодо винесення на сесію Миколаївської обласної ради питання щодо створення шести нових об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, згідно розроблених у 2021 році проєктів створення, а саме: трьох ботанічних пам'яток в межах м. Миколаїв: «Дуб Горизонтальний», «Дуб на вул. Садовій» та «Дуб в районі Темвод» та трьох ландшафтних заказників: Балка Зарубіна», «Каталінський» та «Сухобалківський». Загальною площею створюваних об'єктів становить 313 га.

Миколаївський зоологічний парк

Миколаївський зоопарк заснований в 1901-му році Н.П. Леонтовичем. У 1977-му році перенесений на нову територію, займає площу – 18,48 га. Зоологічна колекція парку нараховує понад 500 видів тварин, в тому числі рідкісних та зникаючих: 27 видів занесені до ЧКУ, 253 види - до списку МСОП. Також на території зоопарку наявна ботанічна колекція - понад 100 видів дерев, декоративних та фруктових, третина видів-екзотичні. При зоопарку створений гурток юних біологів, ведеться просвітницька діяльність.

Заповідне урочище «Дубки»

Заповідне урочище засноване у 1945 році, вік насаджень складає близько 70 років, загальна площа 90,9233 га. На території об'єкту зростає 30 інтродукованих видів рослин, з них 20 видів дерев та кущів і 10 видів трав. Основні види дерев, що ростуть в урочищі - це дуб, ясень зелений, груша дика, клен гостролистий, акація біла, акація жовта, жимолость, лох сріблястий, лох вузьколистий (загалом на території урочища близько 150 тис. дерев).

Лісовий заказник «Балабанівка»

Штучне насадження сосни із фрагментами південного піщаного степу, який майже зник у Нижньому Побужжі. Є місцезростанням волошки первинноперлинної, чебрецю Палласа, полину Маршалла, осоки колхідської, зіноваті дніпровської та ін. Знайдено низку видів рослин, занесених до ЧКУ.

Гідрологічний заказник «Жовтневе водосховище»

Водосховище в Корабельному районі міста з площею водного дзеркала близько 4,3 км² експлуатовалося МКП «Миколаївводоканал» з 1958 р. і було основним джерелом водопостачання м. Миколаєва до запуску водогонів «Дніпро-Миколаїв». На сьогодні Жовтневе водосховище тимчасово виведене з експлуатації.

Таблиця 2.10 – Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, розташованих у м. Миколаїв

№ п/п	Категорія та назва	Площа в районі/ загальна, га	Рішення про створення/зміни
1	2	3	4
1.	Миколаївський зоологічний парк	18,4813	
2.	Заповідне урочище «Дубки»	90,9	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 25.12.1975 року № 727
3.	Заказник “Балабанівка”	510 (1117000* м2)	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 28.12.1982 року № 675
4.	Жовтневе водосховище	430	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 25.12.1979 року № 623
5.	Гідрологічна пам'ятка природи “Турецький фонтан”	0,01	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 01.10.1974 року № 527 «Про затвердження ново виявлених природних об'єктів як пам'яток природи місцевого значення»
6.	Ботанічна пам'ятка природи “Дуб черешчатий” (вул. Велика Морська, 38)	0,0018	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 01.10.1974 року № 527
7.	Ботанічна пам'ятка природи “Дуб черешчатий” (вул. Адмірала Макарова, 1)	0,0100	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
8.	Ботанічна пам'ятка природи “Дуб черешчатий” (вул. Адмірала Макарова, 14)	0,0100	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391

№ п/п	Категорія та назва	Площа в районі/ загальна, га	Рішення про створення/зміни
1	2	3	4
9.	Ботанічна пам'ятка природи "Дуб черешчатий" (вул. Адміральська, 22)	0,0125	рішення Миколаївської обласної ради від 23.04.2009 №7
10.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Парк Перемоги"	42,4113	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
11.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Народний сад"	8,3290	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
12.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Сквер ім. 68 Десантників"	1,4158	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
13.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Аркасівський сквер"	1,3662	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
14.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Флотський бульвар"	7,0803	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
15.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Ліски"	34,5258	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
16.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Юних героїв"	3,8340	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 року № 391
17.	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва "Юність"	10,13 (11,0506)	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 25.12.1975 року № 727
18.	Ботанічна пам'ятка сквер «Пам'ять»	1	рішення Миколаївської обласної ради від 11.12.1990 № 281

Гідрологічна пам'ятка природи «Турецький фонтан»

Облаштоване природне джерело води на території міського яхт-клубу.

Ботанічна пам'ятка природи «Сквер «Пам'ять»

Новостворений сквер (1990 р). біля Будинку природи на вул. Тетрасній.

Ботанічні пам'ятки природи «Дуб черешчатий»

В Миколаєві статус ботанічної пам'ятки природи мають 4 вікові дерева.

Для збереження цінного об'єкта природи - вікового дерева, було створено

ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дуб черешчатий» по вул. Адміральська, 22. Вік дерева близько 160 років, висота - 18,0 м, діаметр стовбура – 90,0 см.

Дуб черешчатий по вул. Адмірала Макарова, 1 є ровесником міста, його вік складає близько 227 років. Дерево розташоване на території міської поліклініки № 4, займає площу 0,01 га. Висота дерева - 16,0 м, діаметр стовбура – 130,0 см.

Дуб, віком близько 165 років, висотою 14,0 м з діаметром стовбура - 130,0 см росте по вул. Адмірала Макарова, 14.

Дубу, що розташований по вул. Велика Морська, 38 на розі вул. Артилерійської, був також наданий статус пам'ятки природи місцевого значення. Вік дерева близько 175 років, висота - 16,0 м, діаметр стовбура – 97,0 см.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Парк Перемоги»

У 1972 році заповідний статус було присвоєно парку «Перемоги». Парк був закладений в 1945 році на честь перемоги у Великій Вітчизняній війні на місці німецького військового аеродрому часів німецько-фашистської окупації. Його площа складає 42,4113 га, видове різноманіття представлено 65 видами рослин (при створенні парку налічувалось лише 20 видів дерев та кущів. В парку зростають дерева та кущі 33 видів та трави 32 видів.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Народний сад»

Парк закладений в 1930-му році на площі в 10,0 га на честь зустрічі Г.І. Петровського з миколаївськими робітниками. Утримувався і охоронявся парк за рахунок заводу ім. 61-го комунара. Сучасна площа парку становить 8,329 га. На його території росте близько 20 видів (650 одиниць) дерев та кущів. Найпоширеніші породи дерев - айлант височенний, каштан кінський, клен гостролистий, платан східний, береза повисла, скумпія звичайна, тополя біла, шовковиця.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Сквер ім. 68 Десантників»

Рослинний світ представлений 25 видами, з яких 15 видів дерев та кущів і 10 видів трав. До ЧКУ включено 1 вид рослин. Частина скверу, площею 575,0 м²,

де встановлено меморіал 68 морякам-десантникам, які під командуванням старшого лейтенанта К. Ольшанського звільняли місто від німецько-фашистських окупантів у 1944 році, та вічний вогонь.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Акасівський сквер»

На розі вулиць Пушкінської та Адміральської ще з кінця XIX століття існувала зелена зона, яку в 1917 році було перейменовано на Сиваський сквер (на території було встановлено пам'ятник бійцям Сиваської дивізії. У сквері зростає 40 видів рослин, з них 30 дерев та кущів, 10 видів трав.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Флотський бульвар»

Бульвар створений в 1940 році на верхній терасі річки Інгул (вул. Набережна) на честь флотоводця-адмірала Макарова. На території Флотського бульвару росте 25 видів рослин (при створенні видовий склад налічував 14 видів), 15 видів дерев та кущів і 10 видів трав. Один вид рослин занесені до ЧКУ.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Ліски»

Парк було закладено в кінці XVIII століття, але в роки громадянської війни його знищили. Відновлено парк у мікрорайоні Ліски в 1952 році на площі 33,0 га. На той час парк знаходився на балансі Чорноморського суднобудівного заводу. На сьогодні на території парку зростає 365 видів рослин: 305 аборигенних видів (5 видів дерев та кущів, 300 видів трав) та 60 інтродукованих (45 видів дерев та кущів і 15 видів трав). З флористичних об'єктів 2 види занесені до ЄЧС та 2 види до ЧКУ. В парку розташоване озеро площею близько 9,0 га та пам'ятник робітникам Миколаєва.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Юних героїв»

З 1972-го року до категорії заповідних земель відноситься парк «Піонерський», що був створений в 1917-му році на розі вулиць Обсерваторна та Адмірала Макарова. В парку встановлено пам'ятник піонерам-розвідникам, що загинули в роки Другої Світової війни. На площі в 3,834 га росте 20 видів рослин (12 видів дерев та кущів, 8 видів трав).

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Юність»

З ініціативи та за участю комсомольців у 1950-му році між вулицями Парковою та Театральна було закладено 19,6 га парку з 18 видами дерев. Парк утримувався за рахунок виробничого об'єднання «Зоря». Видовий склад рослин представлений тополями, ясенями, кленами, соснами, акаціями. Режим господарського використання територій природно-заповідного фонду регламентується дією Закону України «Про природно-заповідний фонд» та Положеннями про об'єкти природно-заповідного фонду.

Щодо перспектив створення об'єктів природно-заповідного фонду, то на даний час розглядається можливість надання статусу *гідрологічної пам'ятки природи джерелу на території міського парку «Богоявленський»* у Корабельному районі міста Миколаєва. На території сучасного парку у 1797 році, біля джерела з цілющою водою, було розпочато будівництво Богоявленського фонтану та купальні за проектом архітектора І.Є. Старова. Джерело відзначалось своєю повноводністю. Як повідомлялось у періодичних виданнях тих часів (газета «Миколаївський вісник» від 27.07.1873 р.), Богоявленські джерела щодобово видавали 61000 відер води. Якість джерельної води була високою. Її властивості порівнювали із мінеральними джерелами Кавказу. У 1788-му році біля джерела було збудовано госпіталь. Джерело на території парку «Богоявленський» функціонує до сьогодні. На даний час показники нітратів, жорсткості та сульфатів джерельної води не відповідають нормативам, які зазначені в ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», проте, джерело має історичну та природоохоронну цінність.

Здоров'я населення

Метою медичної політики міста є забезпечення безперервної, доступної та якісної медичної допомоги, створення правових, економічних та організаційних умов надання медичних послуг, орієнтація системи охорони здоров'я на людину в умовах реформування, запобігання захворюванням, насамперед інфекційним та хронічним неінфекційним, зниження рівня інвалідизації та смертності населення, забезпечення заходів з профілактики та лікування соціально значимих хвороб.

Стан здоров'я населення міста Миколаєва характеризується від'ємним природним приростом і демографічним старінням, зростанням загального тягаря хвороб. Середня тривалість життя в місті дорівнює 65 років.

Здоров'я має важливе значення у житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального і суспільного добробуту та благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням навколишнього природного середовища. Несприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

Мережа закладів охорони здоров'я міста Миколаєва, яка підпорядкована управлінню охорони здоров'я Миколаївської міської ради, складає 20 лікувальних закладів: 17 комунальних некомерційних підприємств, а саме 6 лікарень, у тому числі 1 дитяча лікарня, 3 пологових будинків, 7 центрів первинної медико-санітарної допомоги, на базі яких розгорнуто 38 сімейних амбулаторій загальної практики – сімейної медицини, центр соціально-значущих хвороб, 3 комунальні підприємства стоматологічного спрямування.

У закладах охорони здоров'я міста надається первинна та спеціалізована медична допомога на рівні сучасних стандартів та з впровадженням науково-медичних технологій. Прикладом таких впроваджень служать результати роботи опікового центру, відділення реконструктивної та пластичної хірургії, міської централізованої клініко-біохімічної лабораторії, індивідуальних сімейних пологових залів, кабінетів „Довіри”. Також приділяється велика увага впровадженню сімейної медицини в місті, на базі семи центрів первинної медико-санітарної допомоги розгорнуто 39 сімейних лікарських амбулаторій.

Рішенням виконкому Миколаївської міської ради від 11.10.2022 затверджено «Програму розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Миколаївської міської ради та надання медичних послуг, понад обсяг передбачений програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, на 2023-2025 роки», яка з метою вирішення проблем має

спрямовуватися на підвищення рівня здоров'я, поліпшення якості та тривалості життя.

Реалізація цієї політики потребує здійснення комплексу заходів, які передбачають:

- поетапне збільшення асигнувань у сферу охорони здоров'я, їх ефективне використання;

- забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, переорієнтацію охорони здоров'я на суттєве посилення заходів з попередження захворювань, запобігання інфекційним захворюванням, зниження ризиків для здоров'я людини, що пов'язані з забрудненням та шкідливим впливом факторів довкілля;

- вирішення проблем гігієни та безпеки праці, профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань;

- створення умов для формування та стимулювання здорового способу життя, вдосконалення гігієнічного виховання і навчання населення, особливо дітей та молоді; посилення боротьби із шкідливими звичками; розвиток фізичної культури і спорту; забезпечення раціонального збалансованого харчування населення;

- здійснення активної демографічної політики, спрямованої на стимулювання народжуваності і зниження смертності, збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я населення, а також соціальної політики підтримки молоді та захисту інвалідів і людей похилого віку;

- забезпечення всебічного гармонійного фізичного та психічного розвитку дитини, починаючи з народження, її раціонального харчування, оптимальних умов побуту, виховання і навчання;

- запровадження ефективної системи багатоканального фінансування сфери охорони здоров'я;

- удосконалення системи соціального та правового захисту медичних і фармацевтичних працівників та пацієнтів;

- визначення критеріїв щодо диференціації розміру оплати праці медичних та фармацевтичних працівників залежно від рівня їх кваліфікації, обсягів, якості, складності, ефективності та умов виконуваної роботи.

Таким чином, заходи та завдання «Програми розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Миколаївської міської ради та надання медичних послуг, понад обсяг передбачений програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, на 2023-2025 роки», повинні спрямовуватися на зміцнення здоров'я всіх верств населення, збільшення тривалості активного життя, поліпшення демографічної ситуації, підвищення якості та ефективності первинної медико-санітарної допомоги, удосконалення фінансування та управління галуззю. Враховуючи значне зростання щорічного обсягу медичної допомоги, наявну матеріально-технічну базу, фактичний рівень зношеності медичного обладнання та тривалі строки його експлуатації, у місті гостро стоїть питання необхідності придбання сучасного обладнання.

Таблиця. 2.11. Основні демографічні показники (осіб)

Показники	Січень 2022 р.	Довідково: січень 2021 р.
Чисельність наявного населення (за оцінкою) на 1 лютого	1091157	1107768
Середня чисельність наявного населення	1090492	1107143
Чисельність постійного населення (за оцінкою) на 1 лютого	1089777	1106428
Середня чисельність постійного населення	1090442	1107054
Загальний приріст, скорочення (-) населення	-1329	-1251
Природний приріст, скорочення (-) населення	-1226	-1205
Кількість живонароджених	488	624
Кількість померлих	1714	1829

Продовження таблиці 2.11

1	2	3
з них дітей у віці до 1 року	2	6
Міграційний приріст, скорочення (-) населення	-103	-46
Кількість прибулих	658	544
Кількість вибулих	761	590

Загалом по Миколаївській області залишається суттєве перевищення кількості померлих над кількістю живонароджених: на 100 померлих – 28 живонароджених. Чисельність наявного населення у Миколаївській області, за оцінкою, на 01.01.2022 року по Миколаївській області становила 1091,821 тис. осіб за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області табл. 2.12). Чисельність наявного населення 01.02.2022 року становила 1090,492 тис. осіб. Упродовж січня 2022 року чисельність населення зменшилася на 1329 осіб.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.

Повітряне середовище

Якість атмосферного повітря в м. Миколаєві та в цілому по області

Джерелами забруднення повітряного басейну є стаціонарні та пересувні джерела викидів забруднюючих речовин, при цьому більшість викидів відбувається від пересувних джерел викидів.

Протягом 2022 року перевищення максимально разових граничнодопустимих концентрацій (ГДК) спостерігались в атмосферному повітрі м. Миколаєва по пилю, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, фтористому водню, формальдегіду.

Річний хід середньомісячних концентрацій пилю, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, оксиду азоту, фтористого водню був достатньо рівномірний по всіх пунктах спостережень.

Середньомісячні концентрації формальдегіду підвищувались у теплий період.

Моніторинг стану атмосферного повітря в м. Миколаєві здійснює "Миколаївський обласний центр з гідрометеорології"

На території міста розташовані 4 пости спостереження, які розташовані за адресами:

ПСЗ №1 – вул. Обсерваторна, 1;

ПСЗ №2 – вул. Погранична - пр. Богоявленський;

ПСЗ №3 – вул.12 Лінія - 7а Повздовжня;

ПСЗ №4 – обласний Палац культури

Пости вимірюють: пил, діоксид сірки, оксид вуглецю – 2 рази на добу; діоксид азоту, оксид азоту, фтористий водень, формальдегід – 4 рази на добу.

Таблиця 3.1 - Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Миколаєва у 2022 році.

Назва забруднюючої речовини	Номер пункту спостереження	Річне середнє значення забруднюючої речовини мг/м ³	Зафіксовані перевищення граничних рівнів або цільових показників забруднюючих речовин у відсотках в загалом за рік (ГДК м.р.)	Зафіксовані перевищення інформаційного або порогів небезпеки забруднюючих речовин (ВЗ та ЕВЗ)*
1	2	3	4	5
Пил	м. Миколаїв	0,08	0	Відсутні
Діоксид сірки		0,007	0	Відсутні
Оксид вуглецю		2	0,6	Відсутні
Діоксид азоту		0,04	0	Відсутні
Оксид азоту		0,02	0	Відсутні
Фтористий водень		0,002	0	Відсутні
Формальдегід		0,014	3,0	Відсутні
Важкі метали, мкг/м ³				
Залізо	м.Миколаїв	0,721	0	Відсутні
Марганець		0,028	0	Відсутні
Мідь		0,027	0	Відсутні
Нікель		0,031	0	Відсутні
Свинець		0,019	0	Відсутні
Хром		0,038	0	Відсутні
Цинк		0,045	0	Відсутні
Кадмій		0,005	0	Відсутні

* – Екстремально високе (ЕВЗ) та високе забруднення (ВЗ) в атмосферному повітрі

За даними головного управління статистики в Миколаївській області станом на 01.01.2022 у загальній кількості забруднюючих речовин стаціонарних джерел переважали викиди твердих речовин 31,8% (3,879 тис. т), сполук азоту 21,8% (2,655 тис. т) та метану 21 % (2,563 тис. т).

Рисунок 3.1 – Хімічний склад викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел, %, 2021 рік

Згідно зі статистичним бюлетенем «Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів у 2021 році» надалі представлені дані про обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами викидів по Миколаївській області.

Таблиця 3.2. Склад викидів забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря

	Обсяги викидів			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв. км, кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг
	т	у % до 2020	у % до підсумку		
1	2	3	4	5	6
Усього:	12186,288	108,8	100,0	495,680	11,077
Метали та їх сполуки	265,569	99,2	2,2	10,802	0,241
Речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	3878,938	144,7	31,8	157,777	3,526
Сполуки азоту	2654,843	98,7	21,8	107,986	2,413
Діоксид та інші сполуки сірки	664,226	105,5	5,5	27,018	0,604
Оксид вуглецю	1735,412	107,3	14,2	70,588	1,577

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6
Озон	0,014	200,0	0,0	0,001	0,000
Органічні аміни	8,472	105,8	0,1	0,345	0,008
Неметанові леткі органічні сполуки (НМЛЮС)	412,623	91,6	3,4	16,784	0,375
Метан	2562,510	89,7	21,0	104,231	2,329
Стійкі органічні забруднювачі (СОЗ)	0,021	–	0,0	0,001	0,000
Хлор та сполуки хлору (у перерахунку на хлор)	2,653	107,8	0,0	0,108	0,002
Фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор)	0,978	83,0	0,0	0,040	0,001
Фреони	0,029	2900,0	0,0	0,001	0,000
Крім того, діоксид вуглецю	2129663,472	101,7	х	86624,506	1935,869

Таблиця 3.3. Обсяги викидів забруднюючих речовин і парникових газів (крім діоксиду вуглецю) в атмосферне повітря по районах

Адміністративно-територіальна одиниця	Обсяги викидів			Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг
	т	у % до 2020	у % до підсумку	
Область	12186,288	108,8	100,0	11,077
райони				
Баштанський	1019,000	99,7	8,4	7,521
Вознесенський	834,353	75,4	6,8	4,716
Миколаївський	8990,258	115,1	73,8	14,021
Первомайський	1342,677	106,5	11,0	9,166

Таблиця 3.4 Обсяги викидів діоксиду вуглецю в атмосферне повітря по районах

Адміністративно-територіальна одиниця	Обсяги викидів			Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг
	т	у % до 2020	у % до підсумку	
Область	2129663,472	101,7	100,0	1935,869
райони				
Баштанський	22590,570	167,9	1,1	166,736
Вознесенський	12841,866	29,3	0,6	72,578
Миколаївський	2022099,386	102,6	94,9	3153,632
Первомайський	72131,650	111,6	3,4	492,417

За обсягами викидів забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів за регіонами у 2021 році Миколаївська область знаходилася на 13 місці.

Таблиця 3.5. Обсяги викидів забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря за видами економічної діяльності (секція за КВЕД)

Усі види економічної діяльності	Обсяги викидів		Крім того, обсяги викидів діоксиду вуглецю	
	т	у % до 2020	т	у % до 2020
Всього	12186,288	108,8	2129663,472	101,7
Сільське, лісове та рибне господарство	808,232	110,5	16356,862	128,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	168,593	122,5	38,574	98,4
Переробна промисловість	6209,526	119,0	1857972,114	101,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	2451,236	92,9	211238,215	106,3
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	99,209	102,5	578,315	119,7
Будівництво	5,260	50,1	852,683	69,6
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	507,092	169,7	6747,771	437,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1105,134	127,3	12435,010	154,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	2,661	37,4	71,435	24,7
Інформація та телекомунікації	–	–	–	–
Фінансова та страхова діяльність	0,760	79,2	141,690	102,4
Операції з нерухомим майном	87,438	671,1	964,838	119,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	6,339	15,1	131,642	14,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	27,308	39,5	551,394	131,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	286,527	50,2	8941,834	50,6
Освіта	165,047	93,5	6493,076	101,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	251,376	79,9	5748,446	83,5
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4,550	64,3	399,573	102,9
Надання інших видів послуг	–	–	–	–

Водне середовище

Кисневий режим річок басейну Південного Бугу в області задовільний, жорсткість води середня, хоча мали місце разові незначні перевищення ГДК. Сухий залишок знаходиться у межах 414,25-1527,17 мг/дм³. Поверхневі води Південно-Бузького басейну забруднені в основному органічними сполуками.

Перевищення за сухим залишком та його складовими є наслідком високої мінералізації природних вод (притоки річки та підземні води).

Моніторинг водних ресурсів здійснює Миколаївський обласний центр з гідрометеорології.

Таблиця 3.6. Дані моніторингу Миколаївського ЦГМ за станом природних дних об'єктів в межах м. Миколаєва за створом набережна р. Інгул за 2022 рік

Місяць	СПАР, мг/дм	Нафтопродукти, мг/дм	Нітроген амонійний (NH ₄), мг/дм	Нітроген нітратний (NO ₃), мг/дм	Нітроген нітритний (NO ₂), мг/дм	Насиченість киснем, %
Травень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	до 0,02	65-114
Червень	до 0,1	до 0,05	0,48	до 9,1	0,04	84-99
Липень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	0,04	87-106
Серпень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	0,031	76-117
Жовтень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	до 0,02	104-112
Листопад	до 0,1	0,05	до 0,39	до 9,1	0,021-0,022	91-107
Грудень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	0,017-0,028	91-100

Таблиця 3.7. Дані моніторингу Миколаївського ЦГМ за станом природних водних об'єктів в межах м. Миколаєва за створом Варварівський міст за 2022 рік

Місяць	СПАР, мг/дм	Нафтопродукти, мг/дм	Нітроген амонійний (NH ₄), мг/дм	Нітроген нітратний (NO ₃), мг/дм	Нітроген нітритний (NO ₂), мг/дм	Насиченість киснем, %
Травень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	до 0,02	90-112
Червень	до 0,1	до 0,05	0,44-0,55	до 9,1	до 0,02	89-95
Липень	до 0,1	до 0,05	0,41	до 9,1	до 0,02	99-112
Серпень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	до 0,02	72-93
Жовтень	0,15	до 0,05	до 0,39	до 9,1	0,024-0,033	84-104
Листопад	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	0,021-0,022	83-98
Грудень	до 0,1	до 0,05	до 0,39	до 9,1	0,017-0,028	93-99

На підставі Водного кодексу України державне управління водними ресурсами здійснюється за басейновим принципом. Відповідно до ст. статті 13⁻¹ Водного кодексу України на території України встановлено 9 районів річкових басейнів, в межах яких, для проведення моніторингу за станом природних вод виділяються окремі масиви поверхневих та підземних вод.

Таблиця 3.8. Солоність (гирлові води р. Південний Буг та р. Інгул) за 2022 рік

Місяць	Солоність, ‰
Травень	1,39-4,62
Червень	1,45-5,99
Липень	2,39-9,11
Серпень	2,87-11,72
Жовтень	4,02-9,73
Листопад	2,76-8,22
Грудень	1,48-6,27

Визначення масивів поверхневих вод є складовою аналізу характеристик району річкового басейну (далі - РРБ), здійснюється для точного опису стану поверхневих вод і ґрунтується на географічних та гідрологічних показниках, а також інформації щодо основних антропогенних впливів на кількісний та якісний стан поверхневих і підземних вод, економічному аналізі водокористування та результатах виконання програми державного моніторингу вод.

Стратегічною екологічною ціллю для всіх РРБ є досягнення/підтримання «доброго» екологічного та хімічного станів масивів поверхневих вод та «доброго» хімічного та кількісного станів масивів підземних вод. Для штучних масивів поверхневих вод (далі - ШМПВ) та істотно змінених масивів поверхневих вод (далі - ІЗМПВ) стратегічною екологічною ціллю є досягнення/підтримання «доброго» екологічного потенціалу та «доброго» хімічного стан.

Визначення масивів поверхневих вод здійснюється суб'єктами державного моніторингу вод, що встановлені Порядком здійснення державного моніторингу вод, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 (далі – Порядок). Відповідно до пункту 6 Порядку, суб'єктом моніторингу поверхневих вод є Держводагентство, на території Миколаївської області це - водогосподарська організація Регіональний офіс водних ресурсів у Миколаївській області (лабораторія моніторингу вод та ґрунтів).

Згідно з діючою програмою моніторингу, лабораторією зазначеної водогосподарської організації відбір проб води відбувається за 6 створами та за

39 показниками. У розрізі водних об'єктів точки відбору проб розташовані в тому числі на річці Південний Буг (питний водозабір с. Побузьке (Кіровоградська обл.), с. Олексіївка (питний водозабір м. Южноукраїнськ), м. Вознесенськ (питний водозабір м. Вознесенськ) та річці Інгул (Софіївське водосховище (питний водозабір м. Новий Буг), с. Отрадне (питний водозабір м. Баштанка). Періодичність відбору проб – щомісяця та щокварталу.

За інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області кисневий режим річок басейну Південного Бугу в області задовільний, жорсткість води середня, хоча мали місце разові незначні перевищення ГДК. Сухий залишок знаходиться у межах 428,42 – 1553,83 мг/дм³. Поверхневі води Південно-Бузького басейну забруднені в основному органічними сполуками. Перевищення за сухим залишком та його складовими є наслідком високої мінералізації природних вод (притоки річки та підземні води).

Географічне положення та рівень урбанізації обумовлює інтенсивність антропогенного навантаження на гідроекосистеми. Економіка прилеглих регіонів має вирішальне значення в процесах формування та динаміки внутрішньоводоймних процесів у поверхневих водах.

За інформацією відокремленого підрозділу Південно-Української гідрологічної експедиції ДП «Українська геологічна компанія» через відсутність фінансування протягом 2021-2023 років роботи за об'єктами «Моніторинг підземних вод у Миколаївській та Херсонських областях» та «Ведення ДВК, державного обліку використання підземних вод, моніторингу ресурсів та запасів підземних вод та території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей» не проводяться.

Відсутність державного моніторингу за якістю та використанням підземних вод на території Миколаївської області, яка відноситься до маловодних регіонів України, ускладнює проблему збереження та вчасного реагування на загрозу забруднення експлуатаційних підземних водоносних горизонтів, загострює проблеми забезпечення населення та критичної інфраструктури якісним питним водопостачанням.

Лабораторіями ДУ «Миколаївський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» протягом 2021 року відібрано з об'єктів централізованого господарсько-питного водопостачання 3134 проби питної води з них досліджено за:

- санітарно-хімічними показниками 1202 проби, з яких 700 проб (58,2%) не відповідали нормативам за показниками: загальна жорсткість, сухий залишок, хлориди, сульфати;

- мікробіологічним показникам 1932 проби, з них 256 проб (13,3%) не відповідали нормативам за вмістом ентерококів та колиформ.

На радіоактивні речовини досліджено 9 проб питної води, всі відповідали гігієнічним нормативам.

З поверхневих джерел, вода з яких використовується для централізованого господарсько-питного водопостачання, досліджено 32 проби води за мікробіологічними та 68 проб за санітарно-хімічними показниками, з них відповідно 3 (9,4%) та 19 (27,9%) проб не відповідали встановленим нормативам.

З підземних джерел водопостачання досліджено 229 проб за мікробіологічними показниками та 191 проба за санітарно-хімічними показниками, з них відповідно 73 (31,9 %) проби та 148 (77,5 %) проб не відповідали встановленим нормативам.

Поводження з відходами виробництва та споживання

За даними статистичного збірника Довкілля Миколаївської області за 2020 рік та Головного управління статистики у Миколаївській області нижче наведені основні показники щодо поводження з відходами по Миколаївському району Миколаївської області. У зв'язку з відсутністю статистичних даних щодо об'ємів викидів забруднюючих речовин протягом 2021-2022 років, інформація надана за 2020 рік. Дані щодо викидів забруднюючих речовин за 2021-2022 роки органами статистики будуть оприлюднені після надання суб'єктами господарювання звітності протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни відповідно до вимог Закону України «Про захист інтересів

суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Відповідно до наявних статистичних даних Головного управління статистики у Миколаївській області у м. Миколаєві та у Миколаївській області обсяг утворення відходів у 2020 році становив 2502,059 тис. т, що на 7 % більше порівняно з 2019 роком, у тому числі від економічної діяльності підприємств та організацій – 2346,688 тис. т (на 7,2 % більше порівняно з попереднім роком), у домогосподарствах – 155,370 тис. т (на 3,5 % більше порівняно з попереднім роком).

Із загального обсягу утворених відходів 33,568 тис. т становили відходи I-III класів небезпеки, що на 44 % більше порівняно з 2019 роком (табл. 3.11).

Таблиця 3.9. Показники утворення відходів у динаміці за 2015 –2020 роки

№ з/п	Показник	2015 рік	2016 рік	2017	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	Обсяги утворення						
	Промислові (у т.ч. гірничопромислові) відходи, т	2056808,1	2152989,981	2178676,734	2287776,754	21773393,890	2346688,753
	Небезпечні (токсичні) відходи(за формою звітності № 1 –відходи, т (I-III клас)	62608,902	62844,004	16335,709	21524,429	18834,262	33568,307
	Відходи житлово-комунального господарства, тис. м ³	1261,009	1145,69	811,026	675,433	807,826	811,583
	Загальна кількість відходів, т	2306130,22	2366360,751	2327932,85	2410146,258	2327279,855	2502059,460
2	Інтенсивність утворення відходів:						
	Загальна кількість відходів на одиницю ВРП, кг/ 1 млн. грн	47849,99	40929,88	29129,75	30163,4	25179,38	
	Утворення небезпечних (токсичних) відходів I-III класів небезпеки на одиницю ВРП, кг/ 1 млн. грн	1299,07	1086,98	204,41	269,38	203,77	
	Утворення твердих побутових відходів на особу, м ³ / на 1 особу.	1,09	0,99	0,71	0,603	0,734	0,737

За класами небезпеки утворені відходи розподілилися наступним чином: 22,150 т (0,0008%) – відходи I класу небезпеки, 509,043 т (0,02 %) – II класу небезпеки, 33,037 тис. т (1,3%) – III класу небезпеки, IV класу небезпеки – 2313,12 тис. т (92 %).

Найбільша частка відходів утворена у Миколаївському районі 82,35% від загального обсягу або (2060,411 тис. т) та у м. Миколаєві 7,5 % (188,565 тис. т). Серед районів найбільше кількість утворення відходів спостерігалась у Вознесенському (52,601 тис.т) та Первомайському (46,542 тис. т).

До основних сфер, де фактично утворюються небезпечні відходи належать підприємства металургії, машинобудування, суднобудування, харчової промисловості, обробки шкір, водоканали, сільськогосподарські підприємства.

Серед підприємств регіону найбільшими утворювачами відходів у звітному році були ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» (2002,321 тис. т або 80 % від загального обсягу утворених області відходів), ПрАТ «Абінбев Ефест Україна» (17,856 тис.т), ПАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока» (26,503 тис. т), ПАТ «Баштанський сирзавод» (158,760 тис. т) та ТОВ «Сандора» (16,491 тис.т), ДПНВК ГТБ «Зоря-Машпроект» - (9,216 тис. т), МКП «Миколаївводоканал» (7,947 тис. т), ТОВ «СП УКРСОЯ» (18,415 тис. т), ПП «ЛЮКС-ОЙЛ» (26,268 тис.т).

Із загальної кількості утворених відходів протягом року утилізовано, оброблено (перероблено) 88,331 тис.т відходів, що на 31 % більше ніж 2019 року. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів склала 3,53 %.

У 2020 році на підприємствах області функціонувало 5 установок для утилізації (перероблення) відходів загальною потужністю 884,78 тис. т/рік, та 3 – для спалювання відходів з метою теплового перероблення (635 т/рік). На підприємствах області налічувалося 77 спеціально відведених місця та об'єкта видалення відходів. Їх проектний та залишковий об'єм становив 114,232 млн м³ та 22,604 млн м³ відповідно; розмір проектної та залишкової площі – відповідно 3017,153 тис. м² та 2340,240 тис. м².

Загальний обсяг відходів, накопичених у спеціально відведених місцях чи об'єктах, на кінець 2020 року становив 58530,024 тис. т, з яких 149,182 тис. т – I-III класів небезпеки. На кінець 2020 року видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти 2092,652 тис. тонн відходів усіх класів небезпеки, у тому числі 1,922 т відходів I-III класів небезпеки. Накопичені протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах (місцях видалення відходів) відходи - 58380,841 тис. т або 99,7 % від загального обсягу, належать до IV класу небезпеки. Відходи I, II класу не накопичувалися, III класу – 149.183 тис. т (табл. 3.12).

Найбільша складова накопичених відходів IV класу припадає на долю червоного шламу ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». Станом на 01.01.2022 року у шламосховищах накопичено 49,06 млн. т червоного шламу.

По видам відходів що тимчасово зберігаються на території підприємств частка відходів I-III класу дуже незначна. Так, відходів, що містять метали - 38,97 т (0,12 %); відпрацьованих олив – 105,982 т (0,33 %); відходів акумуляторних батарей – 57,584 т (0,18 %).

Таблиця 3.10 Накопичення відходів (станом на 01.01.2021)

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Кількість
1	Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням небезпечних відходів	од.	365*
2	Накопичено небезпечних відходів, усього	т	58530024,778
	у тому числі:		
3	відходи 1 класу небезпеки	т	-
4	відходи 2 класу небезпеки	т	-
5	відходи 3 класу небезпеки	т	149182,816
6	відходи 4 класу небезпеки.	т	58380841,962

*- кількість підприємств, які надали державну статичну звітність за 2021 рік

Діяльність відходопреробних підприємств здійснюється на підставі ліцензій, які видаються Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та постанови Кабінету Міністрів України від 13.07.2016 № 446 «Про

затвердження Ліцензійних умов провадження діяльності із здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами».

Станом на 01.01.2022 року ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами на території Миколаївської області наявні у 6 підприємств: ТОВ «ВІК ОЙЛ»; ТОВ «Юг-Спецсервіс»; ТОВ СП «НІБУЛОН»; ДП «НАЕК «Енергоатом»; ТОВ «ПРОМСНАБ-МИКОЛАЇВ»; ТОВ ПРІСТА РІСАЙКЛІНГ-Україна.

Із загальної кількості утворених відходів протягом року утилізовано, оброблено (перероблено) 88,331 тис.т відходів, що на 31 % більше ніж 2019 року. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів склала 3,53 %. Протягом 2020 року, підприємствами регіону утилізовано 12,943 тис. т відходів I-III класів небезпеки. Відходи I класу небезпеки в кількості 17,575 т передано спеціалізованим підприємствам на утилізацію. Відходи II класу небезпеки утилізовано в кількості 168,796 т, передано на утилізацію – 359,178 т. Відходи III класу небезпеки утилізовано в кількості 12774,542 т, передано на утилізацію – 21152,879 тис. т. Основні показники поводження з відходами наведені в таблиці 3.13.

Таблиця 3.11. Основні показники поводження з відходами I-III класів небезпеки (тис. т)

№ з/п	Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Утворилося	62,608	62,844	16,335	21,524	18,834	33,568
2	Одержано від інших підприємств	5,3	6,5	8,4	7,9	3,7	2,439
3	у тому числі з інших країн	0	0	0	0	0	0
4	Використано	41,242	30,413	5,971	7,47	5,367	12,943
5	Знешкоджено (знищено)	39,203	28,47	5,97	7,469	0	0
6	у тому числі спалено	2,039	1,943	0,001	0,4	0,01	0,012
7	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	1,366	1,669	0,002	0,024	0,2	0,002

Продовження таблиці 3.11

1	2	3	4	5	6	7	8
8	Передано іншим підприємствам	31,340	33,86	18,735	21,813	17,245	21,529
9	у тому числі іншим країнам	0	0	0	0	0	0
10	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	1,78	0	0	0	0	0
11	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-	-	-	-
12	Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємств	154,851	154,842	154,844	152,392	152,412	149,183

На території Миколаївської області наявна проблема ліквідації стихійних звалищ твердих побутових відходів. Також, через відсутність серйозного досвіду у сфері утилізації відходів, переробляється всього 5-10 % сміття, решта накопичується у вигляді захоронень на полігоні твердих побутових відходів. Відповідальність за належне поводження з твердими побутовими відходами згідно Закону України «Про відходи» покладається на власників відходів, які одночасно є землекористувачами з визначеними місцями земельних ділянок, а також на органи місцевого самоврядування на територіях загального користування. В населених пунктах Миколаївської області відсутні технології сміттеперероблення та сміттесортування (застосовуються лише в містах Києві та Харкові), що також впливає на можливість скорочення обсягів вивезення твердих побутових відходів на сміттєзвалища.

Населення області є основними утворювачами твердих побутових відходів та загальний середньорічний обсяг накопичення та вивезення яких становить 250-300 тис. т або 1,2-1,4 млн м³. Частка охоплення населення послугами з вивезення твердих побутових відходів, з врахуванням загальної кількості домогосподарств (476 тис. од.), чинних договорів зі спеціалізованими підприємствами міської місцевості, а також здійснення цих функцій сільськими радами з залученням базових сільськогосподарських підприємств, в середньому по області становить

95%. При цьому в області всі споживачі багатопверхового житлового фонду (5775 житлових будинків) на 100 % охоплені договірними відносинами на вивезення ТПВ. У порівнянні з показниками по Україні в цілому близько 78 % населення України охоплено послугами з вивезення побутових відходів.

Невідповідність між технічними можливостями комунального господарства області і високими тарифами за послуги вивезення твердих побутових відходів, низькі доходи жителів при низькій екологічній культурі, відсутність комунальних підприємств в сільських населених пунктах призвело за останні роки до того, що засміченість населених пунктів та прилеглих до них територій (в тому числі лісосмуг та чагарників) набули ознаки екологічної біди й потребують вжиття заходів на рівні діючої Програми поводження з твердими побутовими відходами.

Таблиця 3.12. Інформація про кількість паспортизованих сміттєзвалищ (полігонів) станом на 01.01.2022 року

№ з/	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість)	Площа під твердими побутовими відходами, га	Зміни площі (+/-) у відношенні до попереднього року
Сміттєзвалища				
1.	м. Вознесенськ	1	12,75	
2.	м. Очаків	1	4,53	
3.	м. Первомайськ	1	3,8	
4.	м. Южноукраїнськ	1	4,1385	
5.	Баштанський р-н	120	245,3	
6.	Вознесенський р-н	38	51,6107	
7.	Миколаївський р-н	43	43,7	
8.	Первомайський р-н	61	120,66	
	Всього	262	524,4	
Полігони				
1.	м. Миколаїв	1	37,93	
Заводи по переробці твердих побутових відходів				
відсутні				

За підсумками 2021 року, згідно моніторингової звітності райдержадміністрацій та сільських, селищних, міських територіальних громад зібрано 1,4 млн м³ твердих побутових відходів, з яких видалено 232,36 тис. м³ ресурсноцінних компонентів (макулатура, полімери (ПЕТ пляшки), упаковка Тетра Пак, метали, скло (склобій, склотара). В місця видалення твердих

побутових відходів вивезено 1,2 млн м³ твердих побутових відходів. Зберігання твердих побутових відходів в населених пунктах області, з врахуванням сільських рад, здійснюється майже в 358 місць, з яких 267 од. загальною площею 524,4 га, за вимогами нормативно правових актів, наближені до показників сміттєзвалищ.

Середня наповненість сміттєзвалищ 53%, в тому числі по містах обласного значення понад 85%. Кількість перевантажених полігонів по області становить 3 од. (1,1%) загальною площею 19,8 га – це міські полігони Вознесенська, Первомайська, Южноукраїнська.

Таблиця 3.13. Утворення відходів, тис.т (за даними статистичного збірника Довкілля Миколаївської області, Головного управління статистики у Миколаївській області)

Адміністративно-територіальна одиниця	2000	2005	2010	2015	2018	2019		2020	
						I-IV класів небезпеки	у тому числі I-III класів небезпеки	I-IV класів небезпеки	у тому числі I-III класів небезпеки
Область	455,2	197,3	3268,8	2306,1	2410,2	2327,3	18,8	2536,6	33,6

Таблиця 3.14. Інформація щодо поводження з відходами (т) у 2020 році за даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Адміністративно-територіальна одиниця	Утилізовано		Спалено		Видалено спеціально відведені місця чи об'єкти	
	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів Небезпеки	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки
Миколаївська область	88331,4	12943,3	4834,2	12,3	2092652,1	1,9

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини: ТОВ «Юж-побут 24», ТОВ «Українська наукова екологічна компанія», ТОВ «НВП «Юнітеп ЛТД», ТОВ «Вторма-Миколаїв», ФОП Зворигін А.В., ТОВ «Артник», ТОВ «Укрресурси – 2011», ТОВ «Науково – виробниче підприємство «Екосвіт», КП «Миколаїв-комунтранс», ТОВ «Втор – Сервіс», ТОВ «АСК-Груп», ТОВ «Ековтор-М», ТОВ «ТІМАЛ».

Потенційно-небезпечні об'єкти

Потенційно небезпечні об'єкти господарської діяльності – об'єкти на яких використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, які за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварійних та надзвичайних ситуацій і постійного забруднення навколишнього природного середовища.

Перелік потенційно небезпечних об'єктів Миколаївської області схвалено та затверджено рішенням комісії з питань техніко-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій Миколаївської облдержадміністрації від 28.10.2020 протоколом № 45. На цей час на території Миколаївської області обліковується 754 потенційно-небезпечних об'єкта, в тому числі: ПАТ «УКРНАФТА», ПЗП «АМІК Україна», ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ», ТОВ «КВОРУМ», ТОВ «ЮГОЙЛ», ТОВ «ГЛУСКО РІТЕЙЛ», ТОВ «Партнер Оіл», ТОВ «ТАРОС ГРУП», ТОВ «НЬЮПОРТ ХОЛДІНГ», ДП «Миколаївський суднобудівний завод», ОКП «Миколаївоблтеплоенерго», МКП «Миколаївводоканал», ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» та інші.

Також, на території Миколаївської області обліковується 18 хімічно небезпечних об'єктів (ХНО) – промислові об'єкти (підприємства) або його структурні підрозділи, на яких знаходяться в обігу (виробляються, переробляються, перевозяться (пересуваються), завантажуються або розвантажуються, виконуються у виробництві, розміщуються або складуються (постійно або тимчасово), знищуються тощо) одне або декілька НХР (до ХНО не належать залізниці): очисні споруди водопроводу МКП «Миколаївводоканал» (хлор), насосна станція водопроводу 3-го підйому МКП «Миколаївводоканал» (хлор), Миколаївське відділення ПАТ «САН ІнБев Україна (аміак), ТОВ «Аврора Фрут» (аміак), АХУ ПрАТ «Фрост» (аміак), ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» (кислоти), Склад кислот ТОВ «Миколаївхімснаб» (кислоти), ДП «НВКГ «Зоря» - «Машпроект» (аміак) та інші.

Захворюваність населення на соціально-значимі хвороби

Для м. Миколаєва, як і в цілому для Миколаївської області характерний середній рівень захворюваності населення на хвороби органів дихання та високі рівні захворюваності населення на злоякісні новоутворення, туберкульоз, ВІЛ/СНІД, серцево-судинні, інфекційні та паразитарні хвороби із переважанням негативних рис динаміки показників захворюваності населення за виключенням захворюваності на активний туберкульоз та інфекційні хвороби.

Метою медичної політики області є забезпечення безперервної, доступної та якісної медичної допомоги, створення правових, економічних та організаційних умов надання медичних послуг, орієнтація системи охорони здоров'я на людину в умовах реформування, запобігання захворюванням, насамперед інфекційним та хронічним неінфекційним, зниження рівня інвалідизації та смертності населення, забезпечення заходів з профілактики та лікування соціально значимих хвороб.

Здоров'я має важливе значення у житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального і суспільного добробуту та благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням навколишнього природного середовища. Несприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

Відповідно до визначених напрямків в Миколаївській області успішно проведено реформування первинної медичної допомоги. В ході реформ затверджено спроможну мережу надання первинної медичної допомоги у сільській місцевості, яка здатна надавати якісну, комплексну, безперервну та орієнтовану на пацієнта медичну допомогу.

Всі заклади первинної мережі перетворені у комунальні некомерційні підприємства (далі – КНП) та розпочали роботу з Національною службою здоров'я України (далі – НСЗУ) з 01.01.2019.

Мережа закладів охорони здоров'я міста Миколаєва, яка підпорядкована управлінню охорони здоров'я Миколаївської міської ради, складає 20 лікувальних

закладів: 17 комунальних некомерційних підприємств, а саме: 6 лікарень, у тому числі 1 дитяча лікарня, 3 пологових будинки, 7 центрів первинної медико-санітарної допомоги, на базі яких розгорнуто 38 сімейних амбулаторій загальної практики - сімейної медицини, центр соціально значущих хвороб; 3 комунальні підприємства стоматологічного спрямування.

У закладах охорони здоров'я міста надається первинна та спеціалізована медична допомога на рівні сучасних стандартів та з впровадженням науково-медичних технологій. Прикладом таких впроваджень служать результати роботи опікового центру, відділення реконструктивної та пластичної хірургії, відділення реабілітації, відділення ангіографії та ендоваскулярних втручань, відділення гемодіалізу, міської централізованої клініко-біохімічної лабораторії, індивідуальних сімейних пологових залів, кабінетів „Довіра”. Приділяється велика увага впровадженню сімейної медицини в місті, на базі семи центрів первинної медико-санітарної допомоги розгорнуто 38 сімейних лікарських амбулаторій.

По галузі «Охорона здоров'я» рахується 5801,25 штатних одиниць, у тому числі 1459 одиниць лікарів, 2076,25 одиниць середнього медичного персоналу, 1061,25 штатні одиниці молодшого медичного персоналу, 1204,75 штатних одиниць фахівців та іншого персоналу. У закладах охорони здоров'я розгорнуто 1975 стаціонарних ліжок.

Стан здоров'я населення Миколаївської області характеризується від'ємним природним приростом і демографічним старінням, зростанням загального тягара хвороб. Середня тривалість життя дорівнює 65 років.

Спостерігається значна різниця між тривалістю життя чоловіків та жінок. Середня очікувана тривалість життя при народженні у чоловіків становить 71,33 років, у жінок - 75,87 років.

Протягом останніх років в області спостерігається процес міграційного скорочення населення по всіх категоріях населення.

Основними причинами смертності населення області є хвороби системи кровообігу (майже 70 %), новоутворення (12,1 %-12,4 %), зовнішні причини

смерті (біля 6 %). Тенденція втрати демографічного потенціалу спостерігається не тільки у Миколаївській області, а і в цілому по країні, в сусідніх областях та областях однієї типології. Основними причинами втрат є затяжні військові дії, а також погіршення економічних умов, низький рівень життя, погіршення здоров'я населення, міграція за кордон.

Неінфекційні захворювання мають значний вплив на здоров'я населення, зокрема слід виокремити наступні ключові показники: рівень загальної передчасної смертності у віці від 30 до 69 років від хвороб системи кровообігу – 539,7 на 100 000 населення, у порівнянні із загальнонаціональним значенням – 447,4 на 100 000 населення та поширеності злоякісних новоутворень серед загального населення – 3508,1 на 100 000 населення у порівнянні із національним значенням 2931,4 на 100 000 населення, захворюваність на психічні розлади через вживання алкоголю – 52,36 на 100 000 населення у порівнянні із національним значенням 43,10 на 100 000 населення.

Загальна кількість зареєстрованих пацієнтів з активним туберкульозом, включаючи рецидиви – 531 проти 593 у 2021 році. Показник захворюваності на активний туберкульоз (з рецидивами) склав 48,7 на 100 тис. населення (2021 рік - 53,5 на 100 тис., Україна – 45,1 на 100 тис.). Кількість вперше зареєстрованих пацієнтів з активним туберкульозом, (без рецидивів) – 403 у 2022 році, (2021 рік – 462). Показник захворюваності на активний туберкульоз (без рецидивів) склав 36,9 на 100 тис. нас. проти 42,3 на 100 тис за 2021 рік (Україна - 36,7 на 100 тис.).

Показник онкологічної захворюваності населення області становить: за 2019 рік – 393,8, за 2018 рік – 392,5 на 100 тисяч населення (Україна за 2018 рік – 321,1). Смертність від онкологічних захворювань в області зменшилась з 180,3 у 2018 році до 162,3 у 2019 році на 100 тисяч населення (Україна за 2018 рік – 198,6).

В області відмічається негативна ситуація щодо показників поширеності та смертності від ВІЛ/СНІД, а саме:

- поширеність ВІЛ-інфекції серед загального населення становить 735,2 на 100 000 населення, при національному значенні 378,8 на 100 000 населення;

- смертність населення, спричинена СНІДом становить 10,0 на 100 000 населення, національний показник 5,5 на 100 000 населення.

Слід відмітити, що у області також відмічається негативна ситуація щодо вірусних гепатитів, про що свідчать: - поширеність вірусного гепатиту С серед загального населення становить 472,8 на 100 000 населення, національне значення 144,3 на 100 000 населення, - захворюваність на вірусний гепатит С серед загального населення 93,9 та 15,5 відповідно, - поширеність вірусного гепатиту В серед загального населення 241,9 та 50,8 відповідно.

Захворюваність на наркоманію в області збільшилась порівняно з аналогічним періодом минулого року на 13,8% і становить 1,24 на 10 тис. населення. За поширеністю захворювань на наркоманію у 2017 році, область зайняла 6 рейтингове місце по Україні.

Серед областей-сусідів найбільше природне скорочення на 1000 осіб наявного населення має Кіровоградська область, найменше - Одеська область. Миколаївська область за рівнем природного скорочення випереджає лише Кіровоградську область. Серед областей однієї типології Миколаївська область знаходиться на рівні Київської області, випереджаючи Харківську область, де спостерігається найвищий коефіцієнт природного скорочення на 1000 осіб наявного населення.

Цілі та пріоритети подальшої роботи: забезпечення реалізації права громадян на отримання медичних послуг відповідно до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», зокрема: екстреної медичної допомоги; первинної медичної допомоги; вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги; третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги; паліативної медичної допомоги; медичної реабілітації; медичної допомоги дітям до 16 років; медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами. Епідемічна ситуація з туберкульозу по області хоча і залишається складною, але відмічається тенденція щодо її покращення. Слід зазначити, що на сьогодні основним чинником впливу на захворюваність населення є не фактор стану довкілля під впливом діяльності підприємств-забруднювачів, а соціально-побутові фактори:

низький рівень життя та санітарної культури, недостатнє й неякісне харчування значних прошарків населення, зростання кількості бездомних і безробітних; недоступність медичної допомоги та ліків; недоліки в організації та координації здійснення профілактичних заходів, а також у роботі органів і закладів охорони здоров'я; недостатнє фінансування як усієї системи охорони здоров'я, так і окремих її напрямків; занедбана матеріальна база та обладнання.

SWOT-аналіз

З метою визначення сильних та слабких сторін, можливостей і загроз впровадження Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки та вибору оптимальних шляхів розвитку території з урахуванням екологічних аспектів проведений SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін, загроз), що наведений нижче.

Таблиця 3.15 - Оцінка стану довкілля території, яка може зазнати ймовірного впливу при реалізації детального плану

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Природні умови для створення нових та розширення існуючих об'єктів природно-заповідного фонду. 2. Наявність Концепції екологічного розвитку м. Миколаєва в XXI столітті. 3. Значний рекреаційний потенціал. 4. Відсутність скиду стічних вод у водні без очистки. 7. Відсутність в підприємств хімічної та вугільної промисловості сприяє зменшенню техногенного навантаження на атмосферне повітря. 8. Затверджена Концепція розвитку річок та маломірного судноплавства міста Миколаєва на 2019 – 2030 роки. 9. Створення умов для будівництва об'їзної автомобільної дороги, яка з'єднає міжнародні траси з підприємствами морегосподарського комплексу.	1. Відсутність сміттесортувальних та сміттєпереробних підприємств з переробки твердих побутових відходів та роздільного збирання відходів в тому числі небезпечних на території міста та області. 2. Відсутність достатньої матеріальної бази у сфері поводження з відходами. 3. Недостатнє фінансування природоохоронних заходів у сфері поводження з відходами, реконструкції та будівництва комунальних очисних споруд каналізації, будівництва об'їзних доріг та створення умов для використання водного транспорту. 4. Незадовільний рівень впорядкування об'єктів зеленого господарства в місті. 5. Відсутність об'їзної дороги для автотранспорту

Продовження Таблиці 2.14

<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
<p>1. Створення сприятливих умов для залучення інвестицій у сфері поводження з відходами, реконструкції та будівництва комунальних очисних споруд каналізації.</p> <p>2. Упорядкування існуючих та створення нових об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>3. Фінансова підтримка екологічних програм інвесторами.</p> <p>4. Розвиток і удосконалення технологій знешкодження, переробки, утилізації та іншого використання відходів.</p> <p>5. Інвестиційна привабливість окремих видів господарської діяльності, пов'язаних з використанням та/або переробкою відходів.</p>	<p>1. Високий рівень утворення відходів та низькі показники їх використання як вторинної сировини.</p> <p>4. Деградація та порушення цілості ландшафтів.</p> <p>5. Забруднення довкілля промисловими та побутовими відходами, небезпечними хімічними речовинами.</p> <p>6. Наявність на території області об'єктів підвищеної небезпеки: магістрального аміакопроводу «Тольятті-Одеса» довжиною 166км; ДП НАЕК «Енергоатом» ВП «Южно-Українська АЕС».</p>

SWOT-аналіз полягає у виявленні сильних (Strength) і слабких (Weakness) сторін внутрішнього середовища об'єкта дослідження, можливостей (Opportunities) і загроз (Threats) зовнішнього середовища, а також встановлення зв'язків між ними. Результати SWOT-аналізу дають можливість приймати зважені проектні та управлінські рішення при детальному плануванні території та діяльності.

Прогнозні зміни поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено

Одними з найважливіших екологічних проблем регіону є:

1. Забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами викидів.

На стан атмосферного повітря населених пунктів області значною мірою впливають викиди від роботи двигунів пересувних джерел забруднення, які домінують над викидами від стаціонарних джерел.

Для транспортних засобів використовують паливе з різних видів нафтопродуктів і мастил, легкі фракції яких у складі відпрацьованих газів дизельних та бензинових двигунів внутрішнього згорання забруднюють практично всі об'єкти довкілля.

Згідно зі статистичними даними за минулі роки найбільш шкідливого впливу від транспортних засобів та виробничої техніки зазнає атмосфера м. Миколаєва.

На стан атмосферного повітря області значно впливає перевезення вантажів автотранспортом замість використання водного та залізничного транспорту, що протягом 2022 року набуло критичних рівнів внаслідок мінування портової зони та обмеження залізничного сполучення через бойові дії. Виконання заходів Програми сприятиме створенню повноцінної і ефективної регіональної системи моніторингу довкілля. При використанні відновлювальних нетрадиційних джерел енергії знижуються викиди низки забруднюючих речовин, в тому числі парникових газів (у порівнянні з традиційними джерелами енергії). Відновлювальні джерела енергії можуть також впливати на зменшення місцевого забруднення атмосфери, покращення якості повітря в містах і зонах відпочинку.

2. Зношеність та нерозвиненість комунальної інфраструктури міста: зношена система централізованого водопостачання та водовідведення.

Загальний обсяг скиду зворотних вод до водних об'єктів області щорічно становить близько 70 млн м³, з яких об'єм скиду забруднених вод складає біля 28 %. Скид забруднених стічних вод в області здійснюється переважно через неефективну роботу комунальних очисних споруд каналізації, частка скиду яких у загальному об'ємі відведення забруднених стоків дорівнює 98%.

Однією із головних причин такого становища є незадовільний технічний стан каналізаційних очисних споруд. Очисні споруди та каналізаційні мережі, які у більшості побудовані 30-40 років тому, є морально та фізично застарілими, частина з них знаходиться в аварійному стані. Через неефективне очищення каналізаційних стоків м. Миколаєва, протягом останніх років МКП «Миколаївводоканал» є головним забруднювачем водних ресурсів області, обсяг скиду забруднених стічних вод якого складає більше 90 % від загальної

кількості скинутих забруднених стоків по області. Виконання заходів Програми сприятиме забезпеченню підвищення рівня доступу населення до якісної питної води й забезпеченню необхідного рівня очистки стічних вод,

3. Поводження з відходами.

Основними проблемами у галузі поводження з відходами є: недостатня якість надання послуг з вивезення твердих побутових відходів; неналежне обслуговування сміттєзбірних майданчиків; відсутність сучасних ефективних технологій перероблення та утилізації відходів; відсутність сміттєсортувальних ліній; переповнені полігони; відсутність системи роздільного збору побутових відходів; низький рівень використання побутових відходів, як вторинної сировини тощо. Виконання заходів Програми сприятиме зменшенню негативного впливу на навколишнє природне середовище відходів.

У випадку, якщо Програму не буде затверджено, екологічні проблеми і поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, залишаться незмінним, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури можуть нести загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить екологічну ситуацію в місті, невирішеність їх не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу вирішення основних соціальних проблем та діяльності на засадах збалансованого розвитку. Особливу загрозу становитиме проблема зношеності інфраструктури (полігону твердих побутових відходів, каналізаційних колекторів та каналізаційних насосних станцій, очисних споруд каналізації), що в разі неприйняття рішень щодо реконструкції та належної організації системи управління відходами, спричинятиме забруднення повітря, ґрунтів та поверхневих та підземних вод.

У разі прийняття Програми характеристики стану довкілля, умови життєдіяльності населення та стану його здоров'я не зміняться, а в перспективі після реалізації заходів Програми, які передбачені завданнями й заходами,

очікується покращення умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців Миколаєва.

Виникнення нових екологічних проблем, в тому числі ризику впливу на здоров'я населення та негативні впливи для територій з природоохоронним статусом в разі реалізації Програми не передбачається.

При гіпотетичному «нульовому» сценарії, якщо документ державного планування не буде затверджений, подальший стабільний розвиток міста Миколаєва є проблематичним. Це може призвести до погіршення соціально-економічної та екологічної ситуації і як наслідок може відобразитися на умовах життя та здоров'ї населення громади.

4. Екологічні проблеми міста Миколаїв, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

1. Незадовільний технічний стан каналізаційних очисних споруд.

Однією із головних причин такого становища є те, що очисні споруди та каналізаційні мережі, які у більшості побудовані 30-40 років тому, є морально та фізично застарілими, частина з них знаходиться в аварійному стані. Через неефективне очищення каналізаційних стоків м. Миколаєва, протягом останніх років МКП «Миколаївводоканал» є головним забруднювачем водних ресурсів області, обсяг скиду забруднених стічних вод якого становить більше 90 % від загальної кількості скинутих забруднених стоків по області.

Система каналізації м. Миколаєва не задовольняє потужностям міста, і як наслідок, стоки після очищення на очисних спорудах каналізації скидаються як недостатньо очищені.

З метою зменшення навантаження на навколишнє природне середовища МКП «Миколаївводоканал» ведеться робота по реалізації інвестиційного проєкту «Розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаїв», який реалізується згідно із Законом України «Про ратифікацію Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком» («Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв») від 20.06.2012 № 4987-VI. (див. Розділ «Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення та прогностні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено»).

2. Проблема видалення, захоронення та переробки твердих побутових відходів в м. Миколаєві.

Захоронення твердих побутових відходів здійснюється на полігоні ТПВ, який експлуатується з 1972-го року. Розрахунковий термін експлуатації –

50 років. За станом на 01.01.2021 на міському полігоні накопичено 10,44 млн. т твердих побутових відходів, проте проектна потужність полігону - 10,9 млн. т. Площа - 37,93 га.

Потужність полігону вичерпана на 98 %, в зв'язку з чим вкрай необхідне будівництво нових сучасних потужностей сміттесортування та сміттепереробки, впровадження роздільного збору сміття та збільшення обсягів використання вторинної сировини. Вирішення проблеми видалення, захоронення та переробки твердих побутових відходів є важливою ланкою в системі заходів щодо покращення екологічного стану м. Миколаєва, оскільки щорічне утворення ТПВ постійно зростає.

Серйозною залишається проблема стихійних звалищ у місті. Стихійні сміттєзвалища утворюються населенням, в основному, на околицях населеного пункту, де відсутні дороги з твердим покриттям, наявні локальні природні пониження. Локальні скупчення побутового сміття спостерігаються на високих прибережних схилах у тих місцях, де забудова розміщена вище від рівня схилів. В окремих ділянках спостерігається накопичення будівельного сміття у перемішку із ґрунтом.

Необхідно перспективне вирішення питання будівництва нового сучасного полігону поводження з твердими побутовими відходами з технологіями сміттесортування та сміттепереробки і впровадження роздільного збору сміття.

3. Очищення та реконструкція Жовтневого водосховища, м. Миколаїв

Жовтнєве водосховище було збудоване у 1956-му році і використовувалось як основне джерело для водопостачання міста Миколаєва з часу вводу в дію очисних споруд у 1958-му році. Основні параметри водосховища при максимальному об'ємі - 31,0 млн. м³, довжина - 4,2 км, ширина - 1,9 км, глибина - 19,4 м. Водосховище поповнювалось водою з Інгулецької зрошувальної системи. По каналу транспортувалась змішана вода річок Інгулець та Дніпра. Дніпровська вода подавалась зворотнім потоком по руслу р. Інгулець. Починаючи з 1979-го

року, коли була введена вдію перша нитка водоводу Дніпро-Миколаїв, водосховище виконувало роль резервного джерела водопостачання.

Після остаточної добудови другої нитки водоводу Дніпро-Миколаїв у 2002-му році, питома частина води з водосховища у загальному об'ємі води, що подавалась на очисні споруди, стала складати не більше 3,0-4,0 %.

Внаслідок незначних об'ємів відбору, а також неповного заповнення водосховища (з 2002-го року заповнення здійснювалось до об'ємів 18,0-22,0 млн. м³), значно погіршилась якість води. Незадовільні показники якості підтверджувались результатами аналізів як відомчої лабораторії, так і контролюючих органів. Це пояснювалось значним ростом фіто- і зоопланктону з періодичним замором риби внаслідок зниження вмісту розчиненого кисню у воді. Береги водосховища замулились та вкрились вищою водною рослинністю. Також необхідно зазначити, що щорічно, шляхом випаровування з водного дзеркала та фільтрації втрачалось до 7,0 млн. м³ води, а ці втрати відносились до експлуатаційної діяльності і були враховані розрахунками до діючих на той час тарифів.

Згідно водогосподарському паспорту Жовтневого водосховища у розділі гідрогеологічних характеристик зазначено, що проектний термін замулення складає 50 років. Тому було прийняте рішення з 2007-го року вивести даний об'єкт у капітальний ремонт.

З різних причин, в основному через відсутність фінансування, наміри по відновленню водосховища не були реалізовані. За даними МКП “Миколаївводоканал” існує нагальна необхідність реконструкції Жовтневого водосховища і використання його у якості резервного джерела водопостачання міста.

4. Система дощової каналізації міста Миколаїв.

Крім скиду недостатньо очищених зворотних вод від комунальних очисних споруд міста, і якісний стан водних об'єктів істотно впливає скид неочищених дощових стоків, які додатково забруднюються через несанкціоновані скиди

побутової каналізації приватного сектору. Уздовж транспортних магістралей скиди неочищених дощових стоків спричиняють забруднення водних об'єктів та ґрунтів важкими металами, токсичними та канцерогенними речовинами від осідання викидів автотранспорту, витікання паливо-мастильних матеріалів, продуктами руйнування твердого дорожнього покриття тощо. На теперішній час єдиної системи відведення дощових вод в місті не існує. В цілому, на території міста відведення поверхневих, дощових та талих вод здійснюється мережами дощової каналізації, відкритими водовідвідними канавами, побудованими вздовж вулиць та лотками. Протяжність закритих мереж дощової каналізації складає – 44,1 км, каналів та лотків – 12,0 км. Очисні споруди дощових вод відсутні. Скиди поверхневого стоку здійснюються у Південний Буг, Бузький лиман, Інгул, оз. Солоне. Дощову каналізацію побудовано у середині та другій половині минулого сторіччя у Центральному, Заводському та Інгульському районах. Дощова каналізація знаходиться у незадовільному стані, подекуди замулені. Потребують прочищення дощоприймальні колодязі і колектори. На багатьох дощоприймальних колодязях відсутні решітки. Відкриті канали засипані побутовим сміттям. Деякі колектори мають незаконні підключення господарчо-побутової каналізації з прилеглих приватних садибних будинків. В період значних опадів дощова мережа не виконує свою функцію, на деяких ділянках колекторів спостерігається зворотний підпір води. Таким чином існуюча система відведення дощових та талих вод у м. Миколаєві потребує розвитку та вдосконалення насамперед за рахунок реконструкції окремих ділянок мереж із збільшенням їх пропускної здатності, проведення постійного моніторингу технічного стану мереж, їх регулярного розчищення. А також значного розширення існуючої мережі, будівництва нових магістральних та головних колекторів по тальвегам водозбірних басейнів відповідно до умов формування поверхневого стоку, за напрямками його руху з метою запобігання накопичення стоків, підтоплення міських територій та зменшення ризику прояву ерозійних процесів. Перед скидом поверхневих стоків у водні об'єкти необхідно влаштовувати споруди по їх очищенню.

5. Інтенсивний розвиток екзогенних процесів на території області.

Природні умови Миколаївської області (геологічна будова, гідрогеологічні умови, рельєф місцевості, клімат, інтенсивність і контрастність неотектонічних рухів) визначили широкий розвиток та різноманітність екзогенних геологічних процесів (ЕГП).

Серед небезпечних геологічних процесів місто найбільше потерпає від підтоплення. У Центральному районі підтоплюються ділянки мкр Тернівка, у Корабельному районі – мкр Кульбакине, житловий масив в межах вул. Клечова балка – вул. Фонтанної від вул. Степової до пр. Богоявленського, житловий масив по вул. Торговій, вул. Янтарній, вул. Ольшанців, вул. Академіка Патона в межах вулиць Рильського та Леваневського, мкр Широка Балка північно-східна та південно-західна частина приватного сектору, парк «Богоявленський», район річки Вітовка, у Інгульському районі – сел. Горького, мкр Старий Водопій, житловий масив по пров. 2 Троїцькому, у Заводському районі – мкр Ліски, Залізничне селище, робітниче селище Ялти.

Таблиця 4.1 - Реєстр територій м. Миколаєва, що можуть зазнати підтоплення:

Район міста	Потенційно небезпечні території	Площа, км ²	Стисла характеристика постраждалих у зоні підтоплення
1	2	3	4
Центральний район	Тернівка	2,0	700 приватних домоволодінь
Корабельний район	Кульбакине	0,8	700 приватних домоволодінь, 12 багатоповерхових будинків
	Житловий масив по вул. Клечова балка – вул.	0,14	420 приватних домоволодінь

Район міста	Потенційно небезпечні території	Площа, км ²	Стисла характеристика постраждалих у зоні підтоплення
1	2	3	4
	Фонтанної до вул. Степової до пр. Богоявленського		
Корабельний район	Житловий масив по вул. Торгової, вул. Янтарної, вул. Ольшанців, вул. Академіка Патона в межах вул. Рильського та Леваневського	0,6	80 приватних домоволодінь
	Широка балка північно-східна та південно-західна частина	0,55	457 приватних домоволодінь
	Парк «Богоявленський»	0,25	
Інгульський район	Селище Горького	0,26	147 приватних домоволодінь
	Старий Водопой		2 приватних домоволодінь
	Житловий масив по пров. Троїцькому - 2	0,450	11 приватних домоволодінь
Заводський район	Ліски (від пр. Центрального до річки Південний Буг)	7,5	350 приватних домоволодінь
	Залізничне селище, Робітниче селище Ялти	0,05	

Окрім того, на території міста фіксується також сезонне підтоплення територій навесні в період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок у межах плато зливових та ґрунтових вод з прилеглих територій

призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дощових ям». Територія міста відноситься до зони потенційного карсту. До того ж, створення техногенного водоносного горизонту підземних вод зумовило значні зміни в лесових ґрунтах - відбувається їх набрякання, зменшення міцності та перетворення у пливуні з подальшим осіданням та ризиком зсувів.

В різних районах міста спостерігаються локальні провальні деформації ґрунтів, які класифікуються як небезпечні в інженерно-геологічному відношенні «псевдокарстові» прояви.

На лівобережній частині Бузького лиману активізувалися абразійні та зсувні явища:

- у Центральному районі на ділянці берегової смуги в районі «Соляні», берегова лінія по вул. Берегова;

- у Заводському районі на ділянці берегової смуги в районі Намив, берегова лінія по вул. Лазурна;

- у Корабельному районі між маяками «Костянтинівський» та «Нижній Сіверсів» спостерігається часткове руйнування берегу шляхом обвалів та осипів ґрунту.

Узагальнені результати процедури екологічної оцінки за напрямками та галузями Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки

Галузь	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Води	Середовище існування флори і фауни	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина і матеріальні активи	Населення	Енергоефективність	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Фінансові та матеріальні ресурси													
Бюджетна політка									++				
Управління об'єктами комунальної власності						++		++					+
Управління земельними ресурсами			++			+	+						
Розвиток економіки													
Промисловість	-	-	-	-			-		+	+	-	-	

Галузь	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Води	Середовище існування флори і фауни	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина і матеріальні активи	Населення	Енергоефективність	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Інвестиційна діяльність									+				
Архітектура та містобудування							-	+					
Розвиток підприємництва									+				
Споживчий ринок									+				
Адміністративні послуги									++				
Розвиток туризму						+		+	+				
Розвиток інфраструктури													
Житлове									+				

Галузь	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Води	Середовище існування флори і фауни	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина і матеріальні активи	Населення	Енергоефективність	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
господарство													
Комунальне господарство				++					+			++	
Транспортна інфраструктура	-		-				-		+		-	-	
Енергозбереження та енергоефективність		+								++			
Соціальна та гуманітарна сфера													
Доходи населення та ринок праці									++				+
Соціальний захист									++				+

Галузь	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Води	Середовище існування флори і фауни	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина і матеріальні активи	Населення	Енергоефективність	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Охорона здоров'я									++				++
Освіта									++				
Культура								+	++				
Підтримка дітей та молоді									++				
Фізична культура та спорт									++				+
Техногенна безпека													
Техногенна безпека									+				
Охорона природного навколишнього середовища													
Охорона природного навколишнього	++			++					+	+		++	+

Галузь	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Води	Середовище існування флори і фауни	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина і матеріальні активи	Населення	Енергоефективність	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
середовища													
Електронне врядування													
Електронне врядування									++				
Розвиток місцевого самоврядування													
Розвиток місцевого самоврядування									++				

Примітки:

-- негативний вплив

- ймовірний негативний вплив

+ ймовірний позитивний вплив

++ позитивний вплив

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

З метою виконання міжнародних зобов'язань України та транспозиції Директив ЄС у Верховній Раді України було зареєстровано та ухвалено Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», що регулює відносини у сфері стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та доповнює процедури розроблення і затвердження документів державного планування, в тому числі детального плану території, і частині забезпечення їх стратегічної екологічної оцінки.

Міжнародні зобов'язання України у сфері стратегічної екологічної оцінки встановлені до виконання такими міжнародними документами, як:

- Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція) ратифікована Законом України від 06.07.1999 № 832-XIV;
- Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Протокол про СЕО) ратифікований Законом України від 01.07.2015 № 562-VIII.

Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України «Про атмосферне повітря», Законом України «Про відходи», Законом України «Про природно-заповідний фонд України», Земельним Кодексом України, Водним Кодексом України, Лісовим Кодексом України, Кодексом України про надра та іншим спеціальним законодавством.

Шляхи реалізації зобов'язань міжнародного та державного рівнів у сфері охорони довкілля при розробці Програми економічного і соціального розвитку

м. Миколаєва на 2024-2026 роки передбачають консультації з місцевими органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я, а саме: з управлінням екології та природних ресурсів й управлінням охорони здоров'я Миколаївської облдержадміністрації шляхом подання документу державного планування, звіту про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про їх оприлюднення до вище зазначених органів. За результатами консультацій замовник готує довідку про консультації, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, подані відповідно до цієї статті, а також обґрунтовує обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються отримані письмові зауваження і пропозиції. Довідка про консультації є публічною інформацією.

При розробці звіту зі стратегічної екологічної оцінки врахована пріоритетність вимог екологічної безпеки, в тому числі обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів (ґрунтів, атмосферного повітря, водного середовища, поводження з відходами виробництва та споживання тощо) при здійсненні господарської діяльності.

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та нормативно-правової бази України документ державного планування повинен враховувати ряд зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання ряду заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

- проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності та цілісності природних об'єктів і комплексів;
- узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;
- забезпечення загальної доступності матеріалів генеральних планів населених пунктів, звіту СЕО відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище;
- оцінка ступеню антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну ситуацію;
- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів об'єкту для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля.

Для вирішення актуальних питань сьогодення та розв'язання глобальних екологічних проблем, а також з метою інтеграції держави до світового співтовариства Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Основними напрямками співробітництва на міжнародному рівні є:

- охорона біологічного різноманіття;
- охорона транскордонних водотоків і міжнародних озер;
- зміна клімату;
- охорона озонового шару;
- охорона атмосферного повітря;
- поводження з відходами;
- оцінка впливу на довкілля.

Основними аспектами Програми, що потребують оцінки, є рішення щодо функціонального використання території з урахуванням принципів охорони

біологічного та ландшафтного різноманіття, які визначені низкою міжнародних зобов'язань. Міжнародні обов'язки Україна взяла на себе, підписавши більш ніж 50 міжнародних багатосторонніх угод, які стосуються збереження та збалансованого використання біорізноманіття, серед яких:

- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі, започаткована в 1979 році в м. Берн, до якої Україна приєдналась в 1996 році (Бернська конвенція).

- Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована у 1992 р. в м. Ріо-де-Жанейро та ратифікована Україною в 1994 році.

- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів, започаткована в 1971 році в м. Рамсар, до якої Україна приєдналась в 1996 році (Рамсарська конвенція).

- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин, започаткована в 1979 році в м. Бонн, до якої Україна приєдналась в 1999 році (Боннська конвенція).

- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, започаткована в 1992 році та ратифікована Україною в 1996 році.

- Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини, започаткована в 1992 році в Валлетта, ратифікована Україною в 2003 році.

Збереження природи в Україні має бути на європейському рівні. Стійкість природи до негативного впливу людини вичерпується, відбуваються зміни, які негативно впливають на рівень життя і здоров'я людей.

На виконання Бернської конвенції державами-членами створена мережа територій особливого природоохоронного значення – мережа NATURA 2000 (країни ЄС) та Emerald Network (країни Європи і деякі країни Африки). Смарагдова мережа (Emerald Network) включає в себе 3500 об'єктів, важливих для збереження біорізноманіття, з них 271 об'єктів розташовані на території України.

Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року, в листопаді 2016 року було затверджено

першу версію Смарагдової мережі для України, яка займала близько 10 % території України і в основному складалась з існуючих територій природно-заповідного фонду.

За результатами аналізу загальнопоширених даних на сайті <http://emerald.net.ua/> визначено, що у межах території, що розглядається, присутні території природно-заповідного фонду, що внесені до Смарагдової мережі України відсутні

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань по інших напрямках співробітництва, таким як зміна клімату, охорона озонового шару, поводження з відходами та іншим, слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань Програми. Дотримання вищезазначених зобов'язань може бути реалізоване в сфері науково-технічних розробок, вибору технічно-конструкторських рішень при проектуванні певних об'єктів та споруд, видання певних нормативно-правових актів та державних стандартів в різних галузях господарської діяльності. Проте слід зазначити, що більшість заходів, визначених містобудівною документацією в частині розвитку систем комунальної інфраструктури, поводження з відходами, пропонують впровадження сучасних дружніх до оточуючого середовища технологій, що відповідає загальносвітовим принципам охорони довкілля, та сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань в даній сфері.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки відповідає вимогам діючого законодавства та враховує цілі соціальної, економічної і екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях.

Шляхи виконання зобов'язань у сфері охорони довкілля можливо визначити лише частково, у частині запропонування заходів, які сприяють поліпшенню екологічних характеристик стану повітря, ґрунту, підземних та поверхневих вод території та можуть бути вжиті для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впровадження проектованої діяльності на довкілля.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 296 від 10.08.2018, у даному розділі описуються наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елементу навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу поступово

накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації.

Таблиця 6.1 - Оцінка величини і значимості впливів

Чи може затвердження документу державного планування та, в подальшому, реалізація планованої діяльності спричинити:		Негативний вплив		
		Так	Ймовірно	Ні
1		2	3	4
Повітря				
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+	
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+	
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+	
4.	Появу джерел неприємних запахів			+
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+
Водні ресурси				
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+	
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)		+	
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи		+	
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+
11.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту		+	
12.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			+

Чи може затвердження документу державного планування та, в подальшому, реалізація планованої діяльності спричинити:		Негативний вплив		
		Так	Ймовірно	Ні
1		2	3	4
13.	Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод			+
14.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)		+	
15.	Забруднення підземних водоносних горизонтів			+
Відходи				
16.	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів		+	
17.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		+	
18.	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки		+	
19.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+
20.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+
Геологічне середовище та земельні ресурси				
21.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару		+	
22.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів		+	
23.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			+
24.	Появу нових екзогенно-геологічних процесів та розвиток старих			+
25.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель		+	
26.	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями ДПТ та цілями місцевих громад			+
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
27.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+
28.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві		+	
29.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів		+	

Чи може затвердження документу державного планування та, в подальшому, реалізація планованої діяльності спричинити:		Негативний вплив		
		Так	Ймовірно	Ні
1		2	3	4
	тварин			
Екологічне управління та моніторинг				
30.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+
31.	Погіршення екологічного моніторингу			+
32.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+
33.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+
Клімат				
34.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+	
35.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+	
36.	Кліматичні зміни (довгострокові зміни погодних умов та середньої температури)			+

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Основними принципами охорони навколишнього природного середовища є:

а) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

б) гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

в) запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій;

д) збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

е) науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

є) обов'язковість оцінки впливу на довкілля;

ж) гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

з) науково обґрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище;

и) безоплатність загального та платність спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності;

і) компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

ї) вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

й) поєднання заходів стимулювання і відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;

к) вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва;

л) встановлення екологічного податку, рентної плати за спеціальне використання води, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, рентної плати за користування надрами відповідно до Податкового кодексу України.

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних впливів від впровадження Програми ґрунтуються на впливах, оцінених у попередніх розділах звіту, загальному всеукраїнському досвіду діяльності в подібних умовах та вимогах чинного законодавства. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів, проведення стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля планованої діяльності.

Таблиця 7.1 - Заходи для запобігання, уникнення, зменшення або пом'якшення негативних заходів від провадження Програми

Складова довкілля 1	Заходи для зменшення негативних заходів 2
Атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> - здійснювати організаційно-господарські, технічні та інші заходи щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо; - вживати заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і впливу фізичних факторів; - у разі перевищення нормативів екологічної безпеки, на відповідній території затвердження відповідно до Закону програми оздоровлення атмосферного повітря; - забезпечення дотримання допустимих нормативів гранично допустимих концентрацій викидів забруднюючих речовин у повітрі робочої зони житлової забудови відповідно вимог Закону України «Про охорону атмосферного повітря»; - забезпечувати безперебійну ефективну роботу і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для зменшення рівнів впливу фізичних факторів; - здійснювати контроль за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, і рівнями фізичного впливу та вести їх постійний облік; <p>Підприємства, установи, організації та громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, скорочувати і в подальшому повністю припинити виробництво та використання хімічних речовин, що шкідливо впливають на озоновий шар, а також проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату.</p>

Продовження Таблиці 7.1

1	2
	<p>З метою зменшення забруднення атмосферного повітря транспортними та іншими пересувними засобами і установками та впливу пов'язаних з ними фізичних факторів передбачається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розроблення та виконання комплексу заходів щодо зниження викидів, знешкодження шкідливих речовин і зменшення фізичного впливу під час проектування, виробництва, експлуатації та ремонту транспортних та інших пересувних засобів і установок; - переведення транспортних та інших пересувних засобів і установок на менш токсичні види палива; - жорстокий контроль за якістю пального, що постачається та реалізовується в місті автозаправними станціями, його відповідністю державним стандартам; - раціональне планування та забудова населених пунктів з дотриманням нормативно визначеної відстані до транспортних шляхів; - виведення з густонаселених житлових кварталів за межі міста транспортних підприємств, вантажного транзитного автомобільного транспорту; - обмеження в'їзду автомобільного транспорту та інших транспортних засобів та установок у сельбищні, курортні, лікувально-оздоровчі, рекреаційні та природно-заповідні зони, місця масового відпочинку та туризму; - поліпшення стану утримання транспортних шляхів і вуличного покриття; - впровадження в містах автоматизованих систем регулювання дорожнього руху; - заохочення суб'єктів господарювання щодо здійснення вантажних та транспортних перевезень річковим та залізничним транспортом.
Водні ресурси	<p>1. Поліпшення якості забезпечення водними ресурсами населення і галузей економіки, включаючи будівництво (реконструкцію) та підвищення екологічної надійності водосховищ, каналів, водоводів, систем водозабезпечення (збільшення обсягів використання підземних вод для питного водопостачання, залучення у господарський обіг морських і шахтних вод тощо), зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зменшення обсягів забруднень з точкових з та дифузних джерел;

Продовження Таблиці 7.1

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - упорядкування використання водних ресурсів на об'єктах житлово-комунального господарства, промисловості, сільського господарства; - забезпечення екологічно безпечного функціонування водосховищ, каналів, водоводів та інших штучно створених водних об'єктів; - організація систем централізованого відведення поверхневого стоку з урахуванням будівництва сучасних, ефективних очисних споруд та організованим скидом, відповідно до вимог ст. 70 Водного Кодексу України; - будівництво та реконструкція споруд з очистки господарсько-побутових стоків; - планування та будівництво систем з централізованого питного водопостачання населення у комплексі з централізованою системою водовідведення, до складу якої, належать очисні споруди каналізації відповідної до обсягів водоспоживання потужністю; - проведення моніторингу поверхневих та підземних вод; - запобігання виникненню надзвичайних ситуацій на водних об'єктах, удосконалення засобів ліквідації їх наслідків; <p>2. Раціональне та екологічно безпечне використання водних ресурсів, підвищення технологічного рівня водокористування, впровадження маловодних і безводних технологій (повторне використання стічних вод, удосконалення замкнених (безстічних) систем виробничого водопостачання, залучення у господарський обіг морських і шахтних вод тощо), зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впровадження новітніх, водозберігаючих, енергозберігаючих, комплексних технологій очищення забруднених вод, в першу чергу у комунальному господарстві; - впровадження в промисловості технологій, які передбачають використання мінералізованих підземних вод; - забезпечення обліку використання вод; - розроблення і впровадження більш раціональних нормативів водокористування; - інвентаризація заборів води об'єктами господарської діяльності та фізичними особами;

Продовження Таблиці 7.1

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - створення системи проведення екологічних експертиз та екологічного аудиту з метою оцінки впливу виробничих технологій та екологічних ситуацій на водні ресурси; - впровадження комплексу заходів щодо захисту водного середовища від забруднення річним транспортом; <p>3. Упорядкування структури природних територій та земель, які інтенсивно використовуються, оптимізація водних балансів річкових басейнів, забезпечення стабільності та поліпшення екологічної ситуації, підтримання водорегулюючих функцій ландшафтів водозбірних територій, зокрема створення та упорядкування водоохоронних зон і прибережних смуг;</p> <p>4. Відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму водних об'єктів та запобігання шкідливій дії води, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконання заходів по берегоукріпленню, будівництву протиерозійних гідротехнічних споруд, захисних дамб тощо; - розчищення русел річок, підтримання необхідного санітарного стану річок; - розроблення і впровадження ефективної і суворої системи контролю за дотриманням правил користування водними об'єктами, режиму водоохоронних зон та прибережних смуг, дотриманням правил їх використання; - виконання заходів по відведенню поверхневих вод у зонах підтоплення, проведення меліоративних робіт; <p>5. удосконалення управління водокористуванням, охороною та відтворенням водних ресурсів передбачає, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - покращення екологічного стану водних об'єктів на основі басейнового принципу у підході до управління водокористуванням і охороною вод; - впровадження взаємоузгоджених нормативно-методичних баз систем обліку, моніторингу та контролю за водокористуванням, охороною вод та відтворенням водних ресурсів.

Продовження Таблиці 7.1

1	2
<p>Поводження відходами</p> <p>3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших центральних органів виконавчої влади. - виконання всіх заходів передбачених, Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, затвердженою розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р, Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р. - дотримання вимог Закону України «Про відходи», а саме: <ul style="list-style-type: none"> - участь у розробленні регіональних програм раціонального використання відходів і вжиття необхідних заходів для запровадження маловідходних та енергозберігаючих технологій; - організація розроблення та здійснення місцевої програм поводження з відходами, а також забезпечення реалізації регіональних програм; - координація та сприяння розвитку підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами; - здійснення контролю за використанням відходів з урахуванням їх ресурсної цінності та вимог безпеки для здоров'я людей і навколишнього природного середовища; - розроблення та затвердження схем санітарного очищення міста; - організація та сприяння створенню спеціалізованих підприємств усіх форм власності для збирання, оброблення, утилізації та видалення відходів, а також для виготовлення, монтажу та сервісного обслуговування відповідного устаткування; - залучення та об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ, організацій та громадян, місцевого бюджету і позабюджетних фондів для фінансування будівництва нових, розширення та реконструкції діючих об'єктів поводження з відходами, а також для вивчення можливості утилізації відходів, їх маркетингу тощо; - забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів самостійно або за рішенням уповноважених на те органів;

Продовження Таблиці 7.1

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння роз'ясненню законодавства про відходи серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини; - здійснення необхідних заходів з метою, запобігання утворенню та зменшенню обсягів утворення відходів, повторному використанню відходів, впровадженню найкращих доступних технологій і методів управління відходами в процесі будівництва, під час виготовлення продукції; - не допущення утворення несанкціонованих та неконтрольованих сміттєзвалищ; організація роздільного збору твердих побутових відходів в тому числі небезпечних, що є в складі побутових відходів. - проведення паспортизації земельних ділянок для розміщення твердих побутових відходів; - організація збирання і видалення ТПВ у тому числі відходів дрібних виробників з дотриманням схем санітарного очищення усіх населених пунктів, запровадити роздільне збирання компонентів цих відходів; - посилення контролю за діючими звалищами побутових відходів для запобігання шкідливому впливу на довкілля та здоров'я людини, рекультивацію земельних ділянок після закриття звалища; - забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів з дотриманням Закону України «Про відходи»; - зменшення обсягів захоронення ТПВ шляхом упровадження нових сучасних високоефективних методів збирання та перевезення; - проведення роз'яснювальних робіт із екологічних питань; - пріоритетність закриття і рекультивації земель, зайнятих звалищами відходів, що створюють загрозу навколишньому середовищу, та очистка місць, забруднених відходами; - придбання спеціальної техніки для збирання та транспортування відходів; - налагодження схем збору відходів від населення, підприємств та організацій;

Продовження Таблиці 7.1

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - запровадження системи роздільного збору твердих побутових відходів за фракціями: скло, папір, пластик; - вирішення питання створення лінії на полігонах ТПВ із сортування, переробки та утилізації відходів; - встановлення контейнерів та «євроконтейнерів» для роздільного збору ТПВ. - повне охоплення населених пунктів області послугами з вивезення ТПВ; - надання якісних послуг збирання побутових відходів для всього населення області за доступною ціною; - впровадження системи роздільного збирання ТПВ; - удосконалення нормативно-методичного, організаційного, інформаційного та іншого забезпечення сфери поводження з ТПВ; - уникнення несанкціонованого викидання відходів та зменшення забруднення відходами річок та ґрунтів.
Геологічне середовище та ґрунти	<ul style="list-style-type: none"> - дотримання вимог Кодексу України про надра; - оголошення геологічних об'єктів, що становлять наукову або культурну цінність, об'єктами природно-заповідного фонду місцевого значення; - якщо користування надрами пов'язане з провадженням діяльності, визначеної Законом України "Про оцінку впливу на довкілля", надання їх у користування здійснюється з урахуванням результатів оцінки впливу на довкілля; - здійснення контролю за використанням та охороною надр; - забезпечення реалізації державної політики щодо використання та охорони земель, в тому числі вимог Закону України «Про охорону земель», Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», Земельного кодексу України тощо; - участь у реалізації загальнодержавних програм щодо використання та охорони земель на території м. Миколаєва; - затвердження та участь у реалізації регіональних програм щодо використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів; - запобігання руйнуванню берега та охорона земель у прибережній смузі.

Продовження Таблиці 7.1

1	2
Збереження рослинного та тваринного світу, об'єктів природно-заповідного фонду	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення площі природно-заповідного фонду міста за рахунок створення нових територій та об'єктів; - впорядкування території існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі винесення в натуру (на місцевості) їх меж; - розвиток екологічної мережі – як результат збереження природної спадщини, удосконалення розподілу земельного фонду, зменшення антропогенного навантаження. - збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, в тому числі забезпечення врахування наявності рідкісних та зникаючих видів флори і фауни, занесених до Червоної книги України при плануванні господарської діяльності і відведенні земель, здійснення заходів щодо моніторингу, охорони та збереження популяцій рідкісних та зникаючих видів; - здійснення заходів з озеленення; - підвищення екологічної культури і свідомості населення – як результат підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.
Клімат	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження практичних заходів та проектів, що спрямовані на вирішення завдань кліматичної адаптації згідно розпоряджень Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» та від 06.12.2016 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»; впровадження чистих ресурсозберігаючих технологій; використанням відновлюваних джерел енергії (сонячна та вітрова енергетика); впровадження заходів щодо скорочення викидів парникових газів. З метою зменшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат здійснити заходи щодо: <ul style="list-style-type: none"> збільшення громадського транспорту у порівнянні з індивідуальним, а саме розвитку електричного транспорту; оптимізації транспортних мереж, а саме будівництва об'їзної автомобільної дороги та реконструкцією існуючих транспортних мереж міста; розвитку велосипедної мережі міста.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).

Програма враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення впливу на довкілля.

Базуючись на демографічних тенденціях, аналізі соціально-економічної ситуації в місті, а також прогнозах макроекономічних впливів можна припустити наступні сценарії розвитку:

- інерційний, або трендовий: усе в зовнішньому оточенні «йде, як сьогодні», зовнішні можливості та загрози, що виникають, компенсується;
- песимістичний: більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем «спрацюють» і ці ризики настануть з високою ймовірністю, значно погіршать існуючу ситуацію незважаючи на зусилля з провадження Програми;
- оптимістичний: демонструє позитивну динаміку, яка буде можлива за умови успішної реалізації Програми, докладання зусиль «з середини системи» або через вдалий збіг обставин і підтримку сильних сторін регіону зовнішніми можливостями.

Альтернативний варіант №1. При гіпотетичному «нульовому» сценарії, якщо документ державного планування не буде затверджений, подальший стабільний розвиток міста Миколаєва є проблематичним. Це може призвести до погіршення соціально-економічної та екологічної ситуації і як наслідок може відобразитися на умовах життя та здоров'ї населення громади.

Альтернативним варіантом № 2 є відмова від деяких завдань Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки. Дана альтернатива є недоцільною, тому що всі завдання та заходи Програми спрямовані на економічний та соціальний розвиток громади, у тому числі на

покращення навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я.

Територіальні альтернативи Звітом про СЕО не розглядаються, так як обрані проєктні завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів Програми для конкретної громади. Територіальні альтернативи можуть бути розглянуті лише при реалізації конкретних завдань та заходів Програми, але дані альтернативи є обмеженими територією Миколаївської міської територіальної громади.

Ускладнення що виникли в процесі здійснення СЕО.

Серед ускладнень та труднощів, що виникли в процесі здійснення СЕО можна виділити наступні:

- відсутність затверджених методик для комплексного прогнозування впливу на довкілля та проведення оцінки за видами впливів на довкілля, особливо в контексті довгострокових перспектив.

- відсутність інтегральної інформаційної бази та недостатність спеціальних даних щодо екологічних умов, поточного стану довкілля та стану здоров'я населення м. Миколаєва створили певні труднощі на етапі проведення аналізу поточного стану довкілля. З урахуванням наявних загальних даних, специфіка проведення збору та відбору інформації була безпосередньо пов'язана з найбільш значущими аспектами даної стратегічної оцінки в межах впливів кола діяльності, передбаченої Програмою.

Особливе значення для аналізу та моделювання просторового розвитку відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. Більшість таких даних є застарілими та зберігаються у паперовому форматі, що унеможлиблює їх застосування для виконання поточного аналізу та прогнозування розвитку громади. Це стосується як інформації щодо природних умов та ресурсів, розвитку небезпечних природних процесів, так і структури

землекористування та територій зі встановленим режимом використання(природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони тощо). Таким чином, скорочений обсяг статистичних показників та невпорядкованість і застарілість геопросторових даних значно обмежили можливість аналізу просторового розвитку регіону, і відповідно – звузили можливості стратегічного моделювання їх просторового розвитку.

Під час оцінювання встановлено брак статистичної інформації щодо викидів забруднюючих речовин в атмосферу, утворення та поводження з відходами тощо, а також відсутні найбільш актуальні на час складання звіту дані за 2022-2023 роки щодо усіх компонентів навколишнього природного середовища та стану здоров'я населення області – сегменту стратегічної екологічної оцінки. Не зважаючи на це, аналіз доступної інформації стосовно вищенаведеного дав змогу охарактеризувати поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено, стану довкілля, умови життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу, а також ідентифікувати екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Система моніторингу довкілля - це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю й протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати. Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Для організації моніторингу виконання програми по кожному запланованому до виконання заходу визначено відповідального виконавця – структурний підрозділ Миколаївської міської ради, який повинен здійснювати моніторинг ефективності впровадження заходів Програми.

Підсумки моніторингу підводяться один раз рік у вигляді звітів. Фіксуються та аналізуються:

- а) ступінь виконання кожного завдання проектах;
- б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції;
- в) дані за індикаторами, що відображають результат реалізації проектів;
- г) оцінка потреб у фінансуванні;
- д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу.

Таблиця 9.1 - цільові індикатори, які передбачається досягти в короткостроковій перспективі.

Ціль	Індикатор	Одиниця виміру	2024
1	2	3	4
зменшення забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел, пропаганда здорового способу життя	- будівництво велосипедної доріжки	м	4200
	- будівництво нової тролейбусної лінії	об'єктів	1
зменшення обсягів скидів стічних вод та припинити скид забруднених стоків	- будівництво та реконструкція каналізаційних мереж і очисних споруд каналізації	об'єктів	13
	- реконструкція насосної станції каналізації	об'єктів	1
	- реконструкція глибоководного випуску скидного колектору від міських очисних споруд каналізації	км	1,123
збільшення зелених насаджень, покращення якості зелених зон міста	- реконструкція скверів парків, об'єктів садово-паркового мистецтва, зон	га	103,61
	рекреаційного призначення	об'єктів	9

Продовження таблиці 9.1

1	2	3	4
зменшення розвитку екзогенних процесів на території міста	- ліквідація наслідків підтоплення шляхом будівництва дренажних колекторів - будівництво берегоукріплювальних споруд	м об'єктів	8685 1

Таким чином, запропоновані показники допоможуть місцевим, регіональним і національним органам влади, а також громадянськості, відстежувати вплив на стан довкілля реалізації Програми.

У 2022 році в місті Миколаєві здійснюватиметься реалізація 23 міських програм розвитку, які затверджені Миколаївською міською радою станом на 01.10.2021, перелік яких наведено у таблиці 9.2, та може бути уточнений протягом року. Відповідальними виконавцями міських програм розвитку є 11 виконавчих органів Миколаївської міської ради, Миколаївське регіональне управління Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву», МКП «Миколаївводоканал».

Моніторинг стану виконання міських програм та впливу від впровадження передбачених заходів є обов'язковою умовою при здійсненні планової діяльності.

Таблиця 9.2 – Перелік міських програм розвитку, які діють у 2024 році

№ з/п	Назва програми	Відповідальний виконавець (координатор)	Дата та № реєстрації програми
1.	Міська цільова програма про виконання рішень про стягнення коштів з виконавчих органів Миколаївської міської ради на 2019-2026 роки (із змінами)	Юридичний департамент ММР	21.12.2018 № 49/29
2.	Міська Програма «Громадський бюджет м.Миколаєва» на 2021-2024 роки	Департамент економічного розвитку ММР	24.12.2020 № 2/22
3.	Концепція розвитку річок та маломірного судноплавства у місті Миколаєві на 2019-2030 роки	Департамент економічного розвитку ММР	20.12.2019 № 56/71
4.	Програма реформування та розвитку житлово-комунального господарства міста Миколаєва на 2020-2024 роки	Департамент житлово-комунального господарства ММР	20.12.2019 № 56/62
5.	Програма поводження з котами і собаками та регулювання чисельності безпритульних тварин гуманними методами у м. Миколаєві на 2020-2024 роки	Департамент житлово-комунального господарства ММР	23.07.2020 № 57/376
6.	Екологічна політика м.Миколаєва	Департамент житлово-комунального господарства ММР	23.12.2011 №12/19
7.	Програма з відшкодування витрат на відновлення внутрішньобудинкових мереж водопостачання співвласникам багатоквартирних будинків м. Миколаєва на 2023-2024 роки	Департамент житлово-комунального господарства ММР	09.03.2023 № 18/10
8.	Міська цільова екологічна програма на 2023-2027 роки міста Миколаєва	Департамент житлово-комунального господарства ММР	26.10.2023 №25/35
9.	Міська Програма енергозбереження «Теплий Миколаїв» на 2017-2024 роки (зі змінами)	Департамент енергетики, енергетики, енергозбереження та запровадження інноваційних технологій ММР	23.12.2016 № 13/12
10.	Міська програма «Фізична культура і спорт» на 2022-2025 роки	Управління у справах фізичної культури і спорту ММР	23.12.2021 № 12/187
11.	Міська Програма організації підтримки і реалізації стратегічних ініціатив та підготовки проектів розвитку міста Миколаєва на період 2016-2025 років (зі змінами)	КУ ММР «Агенція розвитку Миколаєва»	05.04.2016 № 4/15
12.	Міська комплексна Програма «Інформатизація та розвиток електронного урядування» на 2020-2025 роки» (із змінами та доповненнями)	Відділ стандартизації та впровадження електронного врядування ММР	23.07.2020 № 57/371
13.	Програма відпочинку дітей на 2022-2024 роки	Служба у справах дітей ММР	14.12.2021 № 12/185
14.	Міська комплексна програма захисту прав дітей «Діти Миколаєва» на 2022-2024 роки	Служба у справах дітей ММР	23.12.2021 № 12/186
15.	Міська програма з національно-патріотичного виховання на 2022-2024 роки	Управління у справах ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб ММР	23.12.2021 № 12/188

№ з/п	Назва програми	Відповідальний виконавець (координатор)	Дата та № реєстрації програми
16.	Міська цільова програма «Молодіжна політика» на 2022-2025 роки	Управління молодіжної політики ММР	23.12.2021 № 12/183
17.	Міська комплексна програма «Освіта» на 2022-2024 роки	Управління освіти ММР	23.12.2021 № 12/182
18.	Міська цільова програма «Оновлення інфраструктури водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв на 2019-2033 рр.»	МКП «Миколаївводоканал»	09.06.2021 № 5/72
19.	Міська комплексна програма «Культура та охорона культурної спадщини» на 2021-2025 роки	Управління з питань культури та охорони культурної спадщини ММР	24.12.2020 № 2/16
20.	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Миколаївської міської ради та надання медичних послуг, понад обсяг передбачений програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, на 2023-2025 роки	Управління охорони здоров'я ММР	11.10.2022 № 542 (виконком)
21.	Міська Програма забезпечення житлом військовослужбовців військових частин Миколаївського гарнізону – платників податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат до бюджету Миколаївської міської територіальної громади та членів їх сімей на 2023-2025 роки	Відділ обліку та розподілу житла ММР	26.01.2023 № 17/1
22.	Міська Програма розвитку і функціонування української мови у м. Миколаєві на 2023-2025 роки	Управління з питань культури та охорони культурної спадщини ММР	23.03.2023 № 18/1
23.	Програма професійного навчання, підготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів Миколаївської міської ради на 2023-2025 роки	Відділ кадрів ММР	29.06.2023 № 21/16

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності).

Враховуючі географічне положення, транскордонні наслідки реалізації планованої діяльності для довкілля приграничних територій, у тому числі здоров'я населення, не очікуються.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію.

Основним об'єктом дослідження, що проходить процедуру СЕО є документ державного планування: Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки.

Документи державного планування - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Метою стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки є необхідність оцінювання наслідків виконання документів державного планування, сприянні сталому розвитку шляхом забезпечення охорони навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності та охорони здоров'я населення, а також в інтегруванні екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

У звіті про стратегічну екологічну оцінку документа державного планування - проведено оцінку наслідків реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки на навколишнє природне середовище, у тому числі для здоров'я населення та зобов'язань у сфері охорони довкілля і заходів, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також заходів щодо моніторингу цих наслідків. На основі статистичної інформації, адміністративних даних, результатів досліджень було охарактеризовано поточний стан довкілля населеного пункту, стан довкілля та умови життєдіяльності населення на територіях, що ймовірно зазнають впливу внаслідок виконання документа державного планування.

В процесі проведення стратегічної екологічної оцінки було виявлено ймовірні проблеми та наслідки для навколишнього середовища, що полягають в забрудненні атмосферного повітря, впливі на ґрунтове та водне середовище внаслідок реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки.

З метою охорони навколишнього природного середовища у даному звіті передбачено виконати ряд заходів щодо охорони атмосферного повітря, щодо захисту водного та ґрунтового середовищ. Запропоновано комплекс заходів, передбачених для здійснення моніторингу та покращення стану довкілля у тому числі здоров'я населення. Транскордонних наслідків виконання Програми та наслідків для природо-заповідних територій не очікується.

Вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, культурної спадщини, пам'яток культури та архітектури відсутній. Вплив на рослинний світ, на техногенне і соціальне середовище не виходитиме за рамки екологічних обмежень.

Ризик активної і масштабної зміни мікрокліматичних умов буде відсутнім.

Залишкові впливи на навколишнє середовище в цілому будуть перебувати в межах, що регламентуються вимогами чинного природоохоронного законодавства України.

З огляду на проведений прогнозований аналіз ймовірних наслідків реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024 – 2026 роки, можна стверджувати, що в цілому його реалізація за умови дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля.

Поєднання зусиль, спрямованих на реалізацію стратегічних рішень з урахуванням екологічного стану довкілля, екологічних вимог, раціонального природокористування дружньої, забезпечуватиме сталий розвиток регіону.

Програма спрямована на створення умов для економічного зростання та вдосконалення механізмів управління розвитком міста на засадах ефективності, відкритості та прозорості, посилення інвестиційної та

інноваційної активності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, проведення цілеспрямованої містобудівної політики, дотримання високих екологічних стандартів та, в результаті цього, підвищення конкурентоспроможності міста, доступності широкого спектра соціальних послуг, забезпечення гідних умов життя та загального підвищення добробуту населення.